

Moniammatillisen yhteissuunnitteluprosessin kehittäminen

Case Porvoon Länsirannan tapahtumapuisto

Tiivistelmä

Tekijä(t) Vilander, Sara Emilia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK	Valmistumisaika 2023
	Sivumäärä 48	
Työn nimi Moniammatillisen yhteissuunnitteluprosessin kehittäminen Case Porvoon Länsirannan tapahtumapuisto		
Tutkinto Insinööri (YAMK)		
Tiivistelmä <p>Kaupunkien katu- ja viheralueiden suunnittelu on prosessi, jonka onnistuneen lopputuloksen aikaansaaminen vaatii kuntalaisten osallistamisen lisäksi yleensä myös yhteistyötä useiden eri alojen ammattilaisten ja erityisosaajien kanssa sekä sidosryhmätyöskentelyä. Usein tavanomaiseltakin vaikuttavan katu- tai viheraluekohteen suunnittelulla voi olla kuntalaisten elinympäristön muutosten lisäksi merkittäviä vaikutuksia muihin kaupungin infrarakenteisiin, ympäristö-, luonto- tai kulttuuriarvoihin tai esimerkiksi liiketoiminnan harjoittamiseen. Suunnittelukohteisiin liittyviä sidosryhmiä on paljon ja suunnittelutyön vaikutusten rajapinnat voivat usein olla hyvinkin moniulotteisia.</p> <p>Tämä opinnäytetyö keskittyy kehittämään toimintamallia, jonka avulla katu- ja viheralueiden suunnitteluprosessiin liittyvät sidosryhmät sekä kohteiden suunnittelun vaikutukset kaupunkitilaan ja elinympäristöön tunnistettaisiin paremmin. Tätä kautta pystytään tehostamaan yhteistyötä ja parantamaan tiedonkulkua eri kuntasektorin toimijoiden, kuntalaisten ja yrittäjien kanssa. Toimintamallin kehittämisessä hyödynnetään palvelumuotoilun ja osallistamisen menetelmiä. Mahdollisimman kattavat suunnittelun lähtötiedot ovat paras edellytys toimivien suunnitteluratkaisujen syntymiselle sekä sosiaalisesti, taloudellisesti, toiminnallisesti ja laadullisesti kestävä kaupunkiympäristön rakentumiselle. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan moniammatillista suunnitteluprosessia osana Porvoon tapahtumapuiston suunnittelutyötä.</p>		
Asiasanat sidoryhmätyöskentely, katusuunnittelu, viheraluesuunnittelu, osallistava suunnittelu, palvelumuotoilu, infrastruktuuri		

Abstract

Author Vilander, Sara Emilia	Type of Publication Master's thesis	Published 2023
	Number of Pages 48	
Title of Publication Developing a multidisciplinary planning process Case Porvoo West Bank event park		
Name of Degree Master of Engineering		
Abstract <p>The planning of urban street and green areas is a process that usually demands the participation of residents, as well as also cooperation with professionals in various fields and stakeholder engagement, to reach successful results. Often even a street or park design project that at first sight seems to be ordinary might have significant impacts on other city infrastructure, environmental, natural or cultural values. It could also, for example, have influences on the conducting of a business. There are many stakeholders involved in design projects and the interfaces of impacts of design work can often be quite multidimensional.</p> <p>This master's thesis focuses on developing an operating model that helps to better identify the stakeholders who are related to the design process, and to get a better understanding of the influences of design on an urban space and living environment. In this way it is possible to intensify co-operation and improve the flow of information between various actors in the municipal sector, as well as among residents and entrepreneurs. In developing the operating model, use is made of the methods of service design and participatory planning. Using the most comprehensive design input data possible is the best precondition for making good design solutions and creating a socially, economically and functionally sustainable urban environment. This thesis examines multidisciplinary planning process as part of the planning work of the event park in Porvoo West bank.</p>		
Keywords Stakeholder engagement, participatory planning, service design, street and green area planning, infrastructure		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimus.....	3
2.1	Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämisprosessi.....	3
2.1.1	Opinnäytetyön kehittämishankkeen tavoite ja tarkoitus.....	4
2.1.2	Kehittämissankkeen tausta.....	5
3	Palvelumuotoilun ja osallistamisen menetelmiä.....	7
3.1	Palvelumuotoilu käsitteenä.....	7
3.2	Palvelumuotoiluprosessi.....	8
3.3	Palvelumuotoilun hyödyntäminen katujen, yleisten alueiden ja viheralueiden suunnittelussa.....	8
3.4	Yhteissuunnittelu.....	10
3.5	Osallistaminen kunta-alalla.....	11
3.6	Esimerkkejä osallistamisen menetelmistä.....	12
3.6.1	Living lab.....	13
3.6.2	Vuorovaikutteinen hankevalmistelu.....	14
3.6.3	Osallistuva budjetointi.....	15
4	Länsirannan asemakaavoitus.....	18
4.1	Länsirannan kulttuurin- ja vapaa-ajan ranta.....	18
5	Länsirannan tapahtumapuiston yhteissuunnitteluprosessin toteutus.....	21
5.1	Suunnitteluprosessin vaiheet.....	21
5.1.1	Sidosryhmät ja osallistettavat.....	23
5.1.2	Suunnittelun lähtötietojen kokoaminen.....	25
5.1.3	Suunnittelupajat ja luonnossuunnitelmat.....	26
5.1.4	Tapahtumapuiston suunnitelman hyväksyminen.....	31
5.1.5	Kokemuksia suunnitteluprosessiin osallistumisesta.....	32
5.1.6	Rakennussuunnitteluvaihe.....	34
5.1.7	Tapahtumapuiston rakentaminen.....	37
6	Tulokset.....	41
7	Johtopäätökset ja pohdinta.....	44
	Lähteet.....	47

Liitteet

Liite 1. Tapahtumapuiston suunnitelmaselostus

Liite 2. Tapahtumapuiston suunnitelma

1 Johdanto

Katu- ja viheralueiden suunnittelu on moniulotteinen prosessi, jonka eri vaiheisiin liittyy laajasti eri sidosryhmiä kunnan oman organisaation sisällä, kunnan liikelaitoksissa, konsulttiyrityksissä, pelastuslaitoksella ja myös paikallisten yrittäjien verkostoissa. Suunnittelutyön ja toteutuksen onnistuminen vaatii hyviä lähtötietoja nykytilanteesta, toiminnallisuuteen tai infrarakenteisiin liittyvistä muutostarpeista sekä loppukäyttäjien eli kuntalaisten tarpeista. Myös peruskunnostettavan tai uuden rakennettavan kohteen ylläpidon vaatimukset ja kustannukset tulisi huomioida osana onnistunutta suunnitteluprosessia. Laajuudeltaan suhteellisen pienikin suunnittelukohde vaatii osallisuutta, kommunikaatiota ja lähtötietojen keräämistä useilta eri tahoilta ja suunnittelutyön vaikutusten laaja-alaisuuden hahmottaminen on välillä haasteellista. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja hahmottaa katu- ja viheraluesuunnittelun prosesseihin liittyvää moniammatillista verkostoa sekä kehittää osallisuuden ja yhteissuunnittelun toimintamallia. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan osallistamisessa ja palvelumuotoilussa käytettäviä menetelmiä ja niiden käyttömahdollisuuksia osana moniammatillista yhteissuunnitteluprosessia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa säädetään katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden suunnitteluun liittyvästä vuorovaikutuksesta ja suunnitelmien asettamisesta julkisesti nähtävillä eli kunnilla on lakisääteinen velvollisuus kuulla kuntalaisia heitä koskevissa suunnitteluhankkeissa. Usein suunnitteluprosessien aikataulu on kuitenkin tiukka ja prosessiin käytettävissä olevat henkilöstöresurssit vähäisiä. Tämä aiheuttaa sen, että sidosryhmien ja kuntalaisten osallistaminen suoritetaan pakolliset vaatimukset täyttävien kriteerien mukaisesti ja aito osallistuvan suunnittelun vaihe jää toteutumatta, vaikka lakisääteinen velvoite täytetäänkin.

Osallistava suunnittelu on alun perin Pohjoismaissa 1970-luvulla alkanut vahvasti poliittistaustainen liike. Ajatus oli, että niiden, joille suunnitellaan, pitäisi olla mukana suunnittelussa. Työpaikoille tuotiin uudenlaisia järjestelmiä, työntekijöiden osaamista hyödynnettiin niiden kehittämisessä ja samalla saatiin ihmiset sitoutumaan uusiin järjestelmiin.

Suunnitteluun siis otetaan mukaan ne ihmiset, joihin suunnittelu vaikuttaa. Osallistavassa suunnittelussa käyttäjä nähdään ihmisenä, joka pyrkii kertomaan aktiivisesti siitä, mitä suunnitteluratkaisut voisivat olla. Käyttäjälähtöisessä suunnittelussa rooli taas usein on hieman passiivisempi. (Jäppinen & Mattelmäki 2015.)

Palvelumuotoilun näkökulmasta tarkasteltuna suunnittelutyöhön osallistamisen historia on siis jo kohtalaisen pitkä. Tästä huolimatta osallistaminen jää usein ajan ja resurssien

puutteen vuoksi kuitenkin kaavamaiseksi pakollisten velvoitteiden täyttämiseksi. Kuntalais-ten, yrittäjien ja sidosryhmien aidon osallistumisen ja yhteissuunnittelun avulla voitaisiin kuitenkin saavuttaa parempaa ja toimivampaa lopputulosta sekä mahdollisesti myös myönteisiä kustannusvaikutuksia esim. uuden suunnitellun alueen ylläpitokustannuksien suhteen.

Suunnitteluprosessin osallistamista tulisi kehittää pakolliset velvoitteet täyttävästä toimintamallista enemmän aitoon kumppanuuteen ja yhteissuunnittelun tähtäävään muotoon. Osallistuva suunnittelu ja moniammatillinen yhteissuunnitteluprosessi täytyy kuitenkin onnistua toteuttamaan niin, että suunnittelutyö on tehokasta, eikä muutu liian monimutkaiseksi ja suunnitteluprosessin läpivientiin käytettävä aika pysyy kohtuullisena. Tässä opinnäyte-työssä osallistuvaa suunnittelua ja moniammatillisen yhteissuunnittelua kehitettiin case-ko-keiluna Porvoon Länsirannan tapahtumapuiston suunnitteluprosessissa. Tavoitteena oli löytää pohja osallistuvan moniammatillisen yhteissuunnitteluprosessin toimintamallille ja luoda kokemusten pohjalta edelleen kehitettävä osallistuvan yhteissuunnittelun tiekartta, joka toimisi muistilistana ja prosessikaaviona tulevissa suunnitteluhankkeissa.

2 Tutkimus

2.1 Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämisprosessi

Opinnäytetyön tutkimusmateriaalin tuottaminen ja yhteissuunnitteluprosessin case- kokeilu toteutettiin Porvoon Länsirannan tapahtumapuiston suunnittelun yhteydessä syksyllä 2019, jossa toimin pääsuunnittelijan roolissa ja projektinvetäjänä työssäni Porvoon kaupungin inf-rasuunnittelijana. Suunnitteluprosessin valmistelutyö ja lähtöaineiston kerääminen aloitettiin loppukesästä ja varsinaisten suunnittelupajojen pitäminen aloitettiin syksyllä. Opinnäytetyöllä ei ollut varsinaista tilaajaa, vaan tutkimusaiheen valinta on lähtenyt opinnäytetyöntekijän omasta kiinnostuksesta suunnitteluprosessin osallistamisen ja yhteissuunnitteluprosessien toimintamallin kehittämisestä katu- ja viheraluesuunnittelussa.

Tapahtumapuiston moniammatillisen yhteissuunnitteluprosessin valmistelussa hyödynnettiin kirjallisuutta ja artikkeleita, jotka käsittelivät osallistamisen menetelmiä, fasilitointia, palvelumuotoilun menetelmiä, luovaa ongelman ratkaisua sekä rakentavan keskustelun tapoja. Opinnäytetyön yhteissuunnitteluprosessina toteutetun Länsirannan tapahtumapuiston suunnittelun raamit pohjautuvat Länsiranta, kulttuurin- ja vapaa-ajanrannan kaavaan ja kaa-vaselostukseen.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelminä käytettiin kehittämismenetelmiä ja laadullisia menetelmiä. Kehittämismenetelminä käytettiin osallistamisen menetelmiä eli luonnostelua, ryhmähaastattelua ja ideointipajatyypistä menetelmää. Opinnäytetyön suunnitteluprosessi aloitettiin suunnittelupajoissa, joissa alueen suunnittelua tehtiin yhdessä luonnostelemalla ja selvitettiin yhdessä keskustelujen avulla toimivan tapahtuma-alueen vaatimuksia. Laadullisena menetelmänä yhteissuunnittelupajoihin osallistuneille lähetettiin sähköpostikysely, jossa kartoitettiin osallistuneiden kokemuksia suunnitteluprosessista (Alasuutari 2019).

Suurin epävarmuustekijä opinnäytetyön tutkimuksen ja kehittämistyön laajuuden suhteen oli suunnittelukohteen rakentamisen aikataulu sekä osallistamisen suunnittelupajoihin ilmoittautuneiden sitoutuminen suunnitteluprosessiin. Jos yhteissuunnitteluprosessina toteutettu Länsirannan tapahtumapuisto olisi rakennettu alkuperäisen aikataulusuunnitelman mukaisesti, niin se olisi mahdollistanut myös suunnitteluratkaisujen toimivuuden analysoinnin ensimmäisten alueella järjestettyjen tapahtumien aikana ja moniammatillisen yhteissuunnittelun hyötyjä ja onnistumista olisi ollut mahdollista arvioida myös käytännössä. Tärkeintä tutkimus- ja kehittämisprosessissa oli kuitenkin luoda monistettavissa oleva toimintamalli katu- ja viheraluesuunnittelun osallistavalle suunnittelulle ja yhteissuunnitteluprosessille.

2.1.1 Opinnäytetyön kehittämishankkeen tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyössä tutkittavan yhteissuunnitteluprosessin kehittämisen pääasiallinen tutkimustavoite on löytää toimintamalli, jonka avulla suunniteltavien alueiden käyttäjien ja toimijoiden tarpeet sekä kunnossapidon näkökulma saataisiin kartoitettua mahdollisimman kattavasti yhteissuunnittelulla toteutettavien luonnossuunnitelmien kautta lopullisen suunnitelman lähtötiedoiksi ja vuorovaikutteisen keskustelun jatkumiseksi läpi koko suunnitteluprosessin.

Yhteissuunnittelun avulla pyritään varmistamaan, että suunnitteluratkaisut palvelevat kestävästi ja parhaalla mahdollisella tavalla tässä tapauksessa Tapahtumapuiston alueen tulevaa käyttöä niin tapahtumajärjestäjien, tapahtuma-alan yrittäjien, tapahtumakävijöiden kuin tapahtumiin liittyvien tukitoimintojenkin näkökulmasta. Alueen hyvä toiminnallisuus sekä riittävät infrarakenteet ovat myös edellytyksenä tapahtumiin liittyvän kannattavan liiketoiminnan harjoittamiselle.

Tässä opinnäytetyössä toteutettavan yhteissuunnittelun prosessin kehittämisen kautta pyritään löytämään toimintamalli tai -malleja, joita voidaan jatkossa hyödyntää erilaisissa suunnitteluprosesseissa. Tässä opinnäytetyössä kehitettävä toimintamalli on ensi askel erilaisille yhteissuunnitteluprosessien toteutuksille ja vaatii jatkuvaa kehittämistä sekä käytäntöjen päivittämistä eri suunnitteluprosesseissa saatujen kokemusten pohjalta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

- Millaiset vaiheet yhteissuunnittelun suunnitteluprosessilla on tässä tapaustutkimuksessa?
- Millaiset sidosryhmät ovat olennaisia tämän tyyppisessä suunnittelukohteessa ja sen vaikutus alueella?

Miten suunnitteluprosessia voitaisiin kehittää yhteissuunnitteluprosessin pohjalta ja tuoda suunnitteluun osallistaminen monipuolisemmin ja paremmin osaksi suunnittelua?

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä on mm. sidosryhmätyöskentely, kaupunkisuunnittelu, viheraluesuunnittelu, yhteissuunnittelu, osallistaminen, palvelumuotoilu, tapahtumatuotanto, tapahtumatekniikka, melumallinnus, ympäristövaikutusten arviointi, kestävä kehitys ja kaupunkikulttuuri. Osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään ja elinympäristöön liittyviin asioihin. Osallistumisen mahdollisuus kuuluu myös osaksi kansalaisten perusoikeuksia, jotka on määritelty perustuslaissa ja kuntalaissa. Kuntalain 22 §:ssä säädetään kuntalaisten oikeudesta osallistua kunnan toimintaan (Kuntalaki 2015/410 22§).

Osallisuuden käsitettä käytetään paljon eri yhteyksissä ja määritellään monin tavoin. Eri määritelmien ydinajatuksista voi tiivistää kuvauksen osallisuuden toteutumisesta

ihmisen ja yhteisön välisessä suhteessa: Osallisuus edellyttää mahdollisuuksia olla osana yhteisöä ja mukana sen toiminnassa. Se kehittyy vuorovaikutuksessa, kun ihminen osallistuu yhteisön elämään itselleen mielekkäillä tavoilla. Kokemusten ja ajatusten jakaminen vahvistaa yhteisön jäsenten välisiä suhteita ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi tärkeää on mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja vaikuttaa yhteisön asioihin ja omiin asioihinsa yhteisön jäsenenä. Osallisuus on siis kuulumista ja vaikuttavaa osallistumista. (Nivala 2021.)

Palvelumuotoilu on puolestaan jatkuvaa kehitystyötä, jossa kokeillaan, opitaan ja kehitetään ja muokataan tuotteita tai palveluja. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, SDT – Palvelumuotoilun Työkalupakki, 2010-2012). Palvelumuotoilu on tavallaan modernimpi käsite asiakasosallistamisesta ja siinä käytettäviä menetelmiä voidaan hyödyntää myös kunnallisen alan osallistamisessa.

2.1.2 Kehittämishankkeen tausta

Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään kaavoitusmenettelyyn kuuluvasta vuorovaikutuksesta (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132, 62 §). Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa puolestaan säädetään katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden suunnitteluun liittyvästä vuorovaikutuksesta ja suunnitelmien asettamisesta julkisesti nähtäville (Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999/895, 43 §). 2000-luvun taiteessa uudistetun Maankäyttö- ja rakennuslain myötä on mahdollistettava kuntalaisten vuorovaikutus osallistuminen ja alueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja maankäyttöön. Osallistamista ja vuorovaikutuksen toteutumista on tutkittu ja kehitetty laajasti, niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Kuntalaisten osallistaminen on lakisääteinen osa kaavoitusprosessia, mutta myös katu-, yleisten alueiden puistosuunnitteluun osallistaminen ei ole enää ainoastaan suunnitelmien nähtäville asettamista ja pakollisia kyselyitä, joilla osallistamisvelvollisuus on täytetty vaan monet kunnat myös kehittävät ja kokeilevat tapoja tuoda kuntalaiset aidosti osallistumaan oman elinympäristönsä suunnitteluun.

Päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden kasvattaminen sekä ruohonjuuritason osallistuminen ovat megatrendejä, jotka ohjaavat väistämättä myös kuntaorganisaatioita (Marttinen 2020).

Kuntalaisten lisäksi myös yrittäjien osallistaminen kaupunkialueiden suunnitteluun on tärkeää, jos suunnittelun kohteena olevan voi esim. edistää liiketoimintamahdollisuuksia tai muutokset ympäristössä voisivat vaikuttaa negatiivisesti liiketoiminnan harjoittamiseen. Kaupunkialueiden kunnossapidosta vastaavan henkilöstön osallistamisella suunnitteluun

puolestaan saadaan arvokasta tietoa alueiden ylläpidon käytännöistä, toimivuudesta ja haasteista.

Kunta-alalla on halua kehittää osallistamista, mutta monissa kunnissa kehityshankkeiden kompastuskivenä on kuitenkin suunnitteluprosessiin ja osallistamiseen käytettävissä olevan ajan sekä resurssien niukkuus. Tämä aiheuttaa sen, että osallistaminen toteutetaan vain pakollisten lakisääteisten edellytysten vaatimassa laajuudessa. Selkeä osallistavan suunnittelun ja yhteissuunnittelun toimintamalli, prosessikaavio tai tiekartta helpottaisi aidomman osallisuuden toteuttamista käytettävissä olevien suunnitteluresurssien puitteissa.

3 Palvelumuotoilun ja osallistamisen menetelmiä

Eri kuntien kaupunkistrategioita tarkastelemalla on havaittavissa, että useissa kunnissa kuntalaisten osallistamisen kehittäminen on kirjattu yhdeksi tärkeäksi kaupunkistrategioiden tavoitteeksi. Tahtotilaa kuntalaisten laaja-alaisemmalle osallistamiselle on, mutta nykyiset toimintamallit vaativat uudistamista ja kehittämistä eli enemmän aikaa ja henkilöstöresursseja, jotta osallistamista voidaan todella tehdä osana suunnitteluprosessia. Useissa kunnissa on tuotettu myös osallisuus- ja vuorovaikutusohjelmia, joissa määritettyjen tavoitteiden mukaisesti pyritään edistämään kuntalaisten osallisuutta kuntien toimintaan ja suunnittelun prosesseihin. Palvelumuotoilun menetelmien hyödyntämistä osana suunnitteluprosessia sekä osallistamisen menetelmistä on julkaistu useita oppaita, esimerkiksi Kuntaliiton toimesta, joiden avulla menetelmiä voi lähteä kokeilemaan soveltuvissa ja aikataulutukseltaan riittävän väljissä suunnitteluhankkeissa tai hankesuunnittelu ja ideointivaiheessa. Mahdollisuuksien mukaan osallistamisprojekteja voidaan toteuttaa myös yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa.

3.1 Palvelumuotoilu käsitteenä

Palvelumuotoilulla tarkoitetaan liiketoiminnan tai palveluiden käyttäjälähtöistä kehittäistyötä, joihin palveluiden käyttäjiä otetaan aktiivisesti mukaan. Pyrkimyksenä on siis tuottaa ja kehittää palveluja sekä liiketoimintaa, joiden sisältö ja toimintamalli on luotu käyttäjien tarpeisiin pohjautuen. Tavoitteena on kuitenkin ymmärtää myös palveluntuottajien tarpeet. Palvelumuotoilussa hyödynnetään laaja-alaisesti osallistamisen menetelmiä, joiden avulla pyritään ymmärtämään ja hahmottamaan moniulotteisimmin käyttäjien ja tuottajien tarpeita. Palvelumuotoilua voidaan soveltaa laajasti kaikkeen toimintaan, jossa ihminen ja palvelu on vuorovaikutuksessa.

Palvelujen muotoilu on jatkuvaa kehitystyötä, jonka opit vain tekemällä. Kyse on oikeastaan ajattelutavasta, jossa tuotetta tai palvelua, kehitetään jatkuvasti: opitaan, kehitetään, kokeillaan, muokataan ja taas opitaan. Kun taidon lopulta sisäistää oppii myös nopeasti soveltamaan uusia menetelmiä ja keksimään kokonaan uusia, juuri omaan liiketoimintaan soveltuvia tapoja (SDT – Palvelumuotoilun Työkalupakki, 2010-2012).

Palvelumuotoilun toimintamallin pohjana on siis ajatus siitä, että mikään palvelu tai toimintamalli ei ole valmis vaan ne vaativat jatkuvaa kehittämistä. Samaa ajatusmallia on mahdollista soveltaa myös kunta-alan suunnitteluprosesseissa. Asiakkailla eli kuntalaisilla on jokapäiväinen käyttökokemus kaupunkiympäristön toimivuudesta, joten palvelumuotoilun

menetelmiä hyödyntämällä on mahdollista kerätä lähtötietoa ja kehitysehdotuksia vielä toimivamman kaupunkiympäristön suunnittelun tueksi.

3.2 Palvelumuotoiluprosessi

Palvelumuotoilun työkalupakin käyttö on hyvä tapa opetella hahmottamaan ja käyttämään palvelumuotoilun menetelmiä osana suunnitteluprosessia tai jäsentelemään ajatuksia suunnittelutyötä aloitettaessa. Työkalupakki koostuu kysymyksistä, joihin vastauksia miettimällä voi oivaltaa oleellisia asioita asiakkaiden tarpeista tai arvonmuodostuksesta. Palvelumuotoilun työkalupakki on kehitetty Jyväskylän ammattikorkeakoulun 2010-2020 toteutuksessa STD- palvelumuotoilun työkalupakki hankkeessa yhteistyössä Palmu inc.in kanssa.

Vaiheen tavoite	Sisältö	Tuotokset
1. RAJAA Kehityshaaste	<ul style="list-style-type: none"> • Valitse kehityskohde. • Aseta tavoitteet ja mittarit. • Tunnista kohderyhmät. • Mieti kysymykset ja valitse sopivat työkalut. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelma ymmärryksen keräämiseen.
2. OPI Asiakasnäkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Sukella asiakkaasi maailmaan. • Ymmärrä asiakasarvo, mistä he ovat tai eivät ole valmiita maksamaan. • Valitse tärkeimmät kehitysteemat tai ratkaisutavat haasteet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ratkaistava asiakkaan ongelma tunnistettu.
3. RATKAISE Ratkaisujen ideointi	<ul style="list-style-type: none"> • Ideoi ratkaisuja havaitsemiisi haasteisiin. • Kuvaille kehitysideoit sanoin ja kuvin. • Arvioi ja priorisoi parhaat ratkaisut. • Piirrä prototyyppi parhaista ratkaisuista. 	<ul style="list-style-type: none"> • Top 5 kehitys- ja ratkaisuideaa priorisoitu.
4. TESTAA Kokeile käytännössä	<ul style="list-style-type: none"> • Tee suunnitelma. • Testaa asiakkailla. • Kerää palautetta. • Iteroi ja tuotteista. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitysidea kokeilussa oikeilla asiakkailla.

Kuvio 1. Pamu palvelumuotoilun työkalupakki, 2010-2012.

3.3 Palvelumuotoilun hyödyntäminen katujen, yleisten alueiden ja viheralueiden suunnittelussa

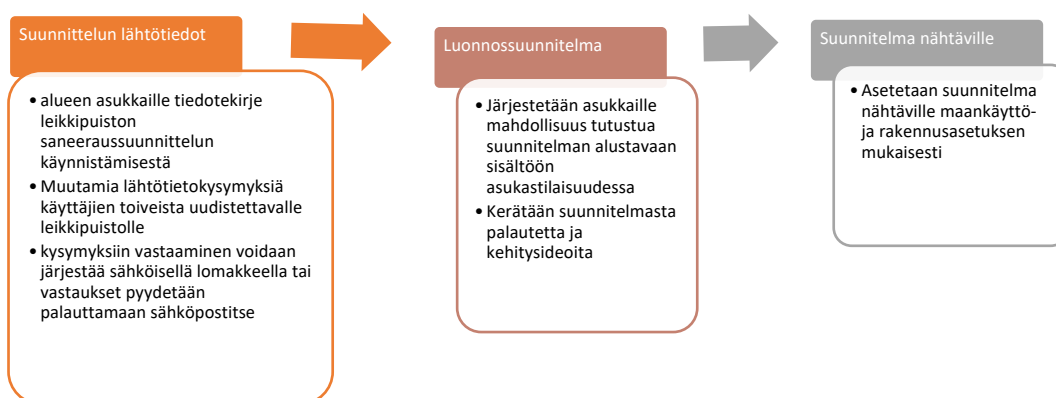
Palvelumuotoilun menetelmiä ja peruseriaatetta on mahdollista hyödyntää erilaisissa kunta-alan suunnitteluhankkeissa. Kadut, torit, puistot ja muut yleiset alueet rakennetaan käyttäjiä varten ja hyvät lähtötiedot suunnitteluun saadaan, kun suunnittelu lähtee käyttäjien tarpeesta. Varsinaista katu-, puisto- ja yleisten alueiden suunnittelua edeltää uusilla alueilla kaavoitusvaihe ennen toteutussuunnittelua. Asemakaavoitusvaiheessa osallistaminen on aina yksi osa kaavoitusprosessissa. Kaavoitusvaiheessa osallistamista tehdään kuitenkin vielä niin suurpiirteisellä tasolla, että sen perusteella on vielä vaikeaa hahmottaa, millainen lopullisesta rakennetusta ympäristöstä tulee. Kaavoitusvaiheessa määritetään mm. katualueelle varattu tila tai puistoalueiden sijainnit, mutta vasta varsinaisessa infran

toteutussuunnittelussa ratkotaan jokapäiväiseen kaupunkiympäristön käyttöön liittyviä yksityiskohtia ja haasteita. Sama pätee myös jo rakennetun ympäristön muutossuunnitelmaprosessiin. Voimassa oleva asemakaava määrittää reunaehdot suunniteltavalle alueelle ja sen sisällä mietitään millä tavalla käytettävissä oleva tila jaotellaan ja mitä toimintoja sinne mahtuu tai voidaan sijoittaa.

Muutokset tutussa ympäristössä ja sen toiminnallisuudessa voidaan kokea hyvin vahvasti niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Kun asukkaille tarjotaan mahdollisuus osallistua käyttämänsä ympäristön suunnitteluun, on muutosten aiheuttama varsinkin negatiivista reagointia helpompi hallita ja muutokset voidaan jo lähtökohtaisesti suunnitella sellaisiksi, joihin lähiympäristön asukkaat ovat tyytyväisiä. Asioita ja yksityiskohtia, joihin käyttäjät voivat vaikuttaa on mm. katutilan jakautuminen katualueella, opastus, reunakivityypit, päällystemateriaalit, puisto- tai kadun kalusteet ja niiden väriyty, puistokäytävien sijoittuminen tai leikki- paikkojen välineet.

Palvelumuotoilun menetelmien hyödyntäminen osana suunnitteluprosessia voisi olla toteutettavissa esimerkiksi kohdennetuilla ennakkokyselyillä, asukasosallistamistilaisuudessa järjestettävällä suunnitelmaluonnoksen esittelyllä ja palautteen keräämisellä tai asukkaille suunnatulla suunnittelu- ja ideointityöpajalla. Oleellista on, että käyttäjäymmärryksen ja käyttäjäkokemuksen kerääminen tapahtuu ennen tai riittävän varhaisessa vaiheessa suunnitteluprosessia, jotta suunnitteluratkaisuihin vaikuttavat tiedot ovat käytettävissä suunnitteluun (Jäppinen & Nieminen, 2014).

Asukkaiden osallistaminen on helpompaa ja tuloksellisempaa, kun suunnittelun kohteena oleva alue ei ole liian laaja. Esimerkiksi jonkin asuinalueen lähipuiston tai leikkipuiston saneeraussuunnitteluun asukkaiden osallistaminen voitaisiin toteuttaa seuraavasti:



Kuvio 2. Leikkipuiston saneerauksen suunnitteluprosessi lainvoimaisesti hyväksytyksi suunnitelmaksi.

Kun asukkaita osallistetaan ja heille annetaan mahdollisuus konkreettisesti vaikuttaa lähiympäristönsä suunnitteluun, niin ympäristön muutoksiin suhtautuminen on todennäköisesti myönteisempää ja käytettävyys sekä toiminnot vastaavat paremmin käyttäjien päivittäisiä tarpeita.

3.4 Yhteissuunnittelu

Käyttäjälähtöiset menetelmät ovat uusin tapa osallistua julkisten palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Käyttäjälähtöisyys tarkoittaa asiakkaiden tarpeista lähtevää palvelujen kehittämistä ja kehittämisen painopisteen siirtämistä tuottajasta käyttäjään. Käyttäjälähtöisyyttä voidaan toteuttaa mm. palvelumuotoilun menetelmin. Palvelukokonaisuuksien käyttäjälähtöisellä kehittämisellä voidaan parantaa palvelujen laatua, lisätä palveluprosessin läpinäkyvyyttä ja saavuttaa kustannussäästöjä (Jäppinen & Nieminen 2014).

Yhteissuunnittelu kunta-alalla voi esimerkiksi tarkoittaa kunnan oman organisaation sisällä eri yksiköiden välillä tapahtuvaa moniammatillista suunnitteluprosessia, jonkun erityisominaisuuksia sisältävän alueen suunnittelua yhteistyössä toimijoiden ja käyttäjien kanssa tai laaja-alaisemmalla suunnitteluprosessin asukasosallistamisella. Kuntaorganisaatioiden toimintamalleista löytyy runsaasti variaatioita siitä millä tavalla mm. suunnittelua tuotetaan sisäisesti eri yksiköiden välillä. Esimerkiksi Kotkan kaupungilla Toimitilat ja puistoyksikkö kuuluvat molemmat Teknisten palveluiden vastuualueen alle ja tästä johtuen vanhojen kiinteistöjen piha-alueita hoidetaan, suunnitellaan ja rakennetaan tavallaan organisaation sisäisellä tilaaja-tuottaja -mallilla. Kunnostuksen tarpeessa olevien päiväkotien tai koulujen piha-alueiden saneeraussuunnittelu ja rakentaminen on tehty puistoyksikön suunnittelun ja rakentamisen tuottamana toimitilat yksikön tarpeisiin.

Prosessiesimerkkinä vanhan päiväkotipihaan onnistunut kunnostus vaatii suunnittelu- ja toteutusprosessissa eri tahojen moniammatillista yhteistyötä. Prosessi lähtee liikkeelle kunnostuksen tarpeen tunnistamisesta, piha-alueen toimintoihin liittyvien tarpeiden tunnistamisesta ja lopputuloksena on yhdessä suunniteltu ja toteutettu kunnostettu piha-alue. Ideaaliprosessissa myös pihaan pääasialliset käyttäjät eli lapset ja päiväkodin henkilökunta osallistetaan suunnitteluun, kuten kuviossa 3. on esitetty osallistamisen vaiheittaisesta etenemisestä ideoinnista suunnitteluun ja toteutukseksi.

Kehittäminen



Kuvio 3. Kuntalaiset keskiöön oppaan kehittämiseen suunnattuja osallistamisen menetelmiä (Jäppinen & Nieminen, 2014)

3.5 Osallistaminen kunta-alalla

Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa säädetään kuntien velvollisuudesta katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden suunnitteluun liittyvästä vuorovaikutuksesta ja suunnitelmien asettamisesta julkisesti nähtäville. Suurin haaste monipuolisesti toteutuvassa vuorovaikutuksessa kuntalaisten ja muiden sidosryhmien kanssa, joihin suunnittelu mahdollisesti vaikuttaa on suunnitteluun varattujen investointimäärärahojen ja rakentamisen aikataulun liian tiukka sykli. Haasteellisimmassa tilanteessa suunnittelu ja rakentaminen ajoittuvat samalle investointikaudelle, jolloin prosessin osallistamisvaiheeseen ei ole käytettävissä riittävästi aikaa, ja kuuleminen tapahtuu ainoastaan suunnitelmien nähtäville asettamisen kautta, jolla täytetään lain vaatimat minimivaatimukset kuntalaisten osallistamiselle. Jos ympäristössä tapahtuvat muutokset eivät ole kovin suuria ja vaikutuksiltaan merkittäviä niin pelkkä nähtäville asettaminen on riittävää. Jos kyseessä on kuitenkin elinympäristöön voimakkaammin vaikuttavista muutoksista, olisi laajempi kuntalaisten osallistaminen tarpeellista myös suunnitteluprosessin mahdollisen venymisen ennaltaehkäisyn kannalta. Nähtävillä olo vaiheessa annetut huomautukset suunnitelman sisällöstä ja mahdolliset valitukset hallinto-oikeuteen voivat estää tai merkittävästi viivästyttää kaupunkisuunnittelun tavoitteiden toteutumista. Osallistamisen kautta mahdolliset valituksia aiheuttavat ratkaisut pystyttäisiin tunnistamaan jo ennen suunnitelmien nähtäville laittoa ja suunnitelmia olisi mahdollista kehittää ja muokata ennakoivasti, niin että valituskierteet olisi mahdollista välttää ja valmiita suunnitelmia ei tarvitsisi palauttaa takaisin suunnittelupöydälle.

Tekisin eron osallistavan ja osallistuvan suunnittelun välillä. Toinen tapahtuu ylhäältä alaspäin - toinen aidossa kumppanuudessa. Osallisuus oli 1990-luvun käsite, silloin kaupunkilaisia kuultiin ja he saivat kertoa mielipiteensä.

2010-luvun kaupunkilaisen aktiivinen osallistuminen ja yhteiskehittäminen tarkoittaa tasavertaista osallistumista palvelujen kehittämiseen, niitä koskevaan päätöksentekoon ja myös palvelujen tuottamiseen.

Ideaalimallissa kuntalainen osallistuu asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon osana virallista prosessia, jolloin hänen ei tarvitse jälkikäteen tyytyä vain valittamaan jo tehdyistä päätöksistä. Myös kaupungit hyötyvät, kun saavat kuntalaiset mukaan yhteisen tulevaisuutensa suunnittelun lisäresursseina ja aktiivisina muutosagentteina (Jäppinen & Mattelmäki 2015).

Riittävän väljän suunnitteluprosessiin varatun aikataulun luominen vaatii katu-, puisto- ja yleisten alueiden suunnittelun prosessin sekä rakennuttamisen kilpailutuksen vaatiman ajan tunnistamista kaavoitukseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Hyväksytyt kaavan rakentamisen toteuttaminen nopealla aikataululla ei ole aina mahdollista, jos esimerkiksi maaomaisuuden lunastuksia ei ole saatu vietyä läpi, katusuunnitelmien nähtävillä olo vaiheessa tulee suunnitelmamuutoksia vaativia valituksia tai suunnitelmista valitetaan hallinto-oikeuteen. Olemassa oleva infrastruktuuri ja siinä tapahtuvat voimakkaat muutokset esim. lähileikkipuiston lakkauttaminen ja käyttötarkoituksen muutos, katujen asfaltointi tai asfalttoimattomuus, katuleveyden muutokset, hidasteet tai runsaampi pysäköintipaikkojen poistaminen voivat aiheuttaa herkästi valituksia. Tämän tyyppisissä elinympäristön muutoksissa olisi erityisen tärkeää panostaa vuorovaikutukseen ja käydä jo suunnitteluvaiheessa keskustelua eri osapuolia tyydyttävän suunnitteluratkaisun löytämiseksi.

3.6 Esimerkkejä osallistamisen menetelmistä

Kunta-alan osallistamiseen soveltuvia menetelmiä on käsitelty kattavasti Kuntaliiton 2014 julkaisemassa Kuntalaiset keskiöön -sähköisessä oppaassa. Oppaassa esitellään lyhyesti erilaisia kuntalaisia osallistavia työkaluja ja menetelmiä, joita voidaan hyödyntää julkisten palvelujen kehittämiseen tai osana päätöksenteon prosessia.

Oppaassa kerrotaan mihin eri kehittämis- tai päätöksentekoprosessin vaiheisiin menetelmät ja työkalut sopivat, kuinka ne otetaan käyttöön ja mistä saat niistä lisätietoja (Jäppinen & Nieminen 2014, 2).

Kuntalaiset keskiöön oppaan tarkoituksena on madaltaa kynnystä eri osallistamisen menetelmien käyttöön tarjoamalla valmiita vaihtoehtoja ja toimintamalleja osallistamisen toteutukseen.

Käyttäjälähtöiset menetelmät ovat uusin tapa osallistua julkisten palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Käyttäjälähtöisyys tarkoittaa asiakkaiden tarpeista lähtevää palvelujen kehittämistä ja kehittämisen painopisteen siirtämistä tuottajasta käyttäjään. Käyttäjälähtöisyyttä voidaan toteuttaa mm. palvelumuotoilun menetelmin. Palvelukokonaisuuksien käyttäjälähtöisellä kehittämisellä voidaan parantaa palvelujen laatua, lisätä palveluprosessin läpinäkyvyyttä ja saavuttaa kustannussäästöjä (Jäppinen & Nieminen 2014, 3).

Oppaassa käydään läpi kaksi eri prosessia, joissa toisen painopiste on päätöksenteon prosessissa ja toisessa kehittämisen prosessissa. Oppaassa esitetty jäsentely on yksi malliesimerkki ja menetelmiä voi hyödyntää erilaisissa prosesseissa soveltaen tai samat työkalut ovat hyödynnettävissä useissa eri vaiheissa.



Kuvio 4. Kuntalaiset keskiöön oppaassa esitetyt prosessit. Ylempi prosessi kuvastaa päätöksenteon prosessia ja alempi kehittämiseen pohjautuvaa prosessia. (Jäppinen & Nieminen, 2014).

3.6.1 Living lab

Living lab -toiminnassa palvelujen käyttäjä osallistuu palvelujen ja toimintamallien kehittämiseen omassa arjessaan osana monitoimijaverkostoa. Living labit tarjoavat

palvelujen kehittämismenetelmiä, joihin palvelujen käyttäjä osallistuu yhdessä muiden kehittäjien kanssa. Näitä menetelmiä ovat mm. eläytymismenetelmät, etnografinen tutkimus, itsedokumentointi, johdettu ideariihitoiminta, kyselytutkimus, käytettävyydestaus, käyttäjähavainnointi, käyttäjän toimien videointi ja analysointi. (Jäppinen & Nieminen, 2014).

Living lab- toiminta voisi tarkoittaa infran suunnitteluprosessissa esimerkiksi suunnittelun kohteena olevan alueen asukkaille kohdennettua kyselytutkimusta, jonka avulla kerätään lähtötietoaineistoa ennen suunnitteluprosessin käynnistämistä. Kyselytutkimuksella voidaan saada selville asukkaiden tarpeita, toiveita tai pelkoja liittyen asuin ympäristön nykytilaan ja tuleviin muutoksiin asuin ympäristössä. Kyselytutkimuksella voidaan myös selvittää, miten asuin ympäristöä käytetään arjessa, miten siellä liikutaan tai millaisia asioita asukkaat pitävät asuin ympäristönsä tärkeinä ominaisuuksina, joihin eivät halua muutoksia. Jotta kyselytutkimuksen tulokset saataisiin välitettyä myös kyselyyn vastanneille, olisi tuloksia hyvä purkaa esim. asukastilaisuudessa tai jatkaa tutkimustulosten jalostamista suunnittelun lähtökohdiksi esim. asukkaille suunnatussa ideariihitillassa.

Päiväkotipihojen, puistojen tai leikkipaikkojen suunnittelussa voisi hyödyntää helposti myös käyttäjähavainnointiin perustuvia menetelmiä kyselytutkimuksen lisäksi.

Esimerkiksi Lahden kaupunki on lähtenyt toteuttamaan ympäristö- ja luontotavoitteita tukevaa living lab- hanketta. Lahden kaupungin hallitus on päättänyt sitoutua ”Lahti Living lab- luontopositiivinen elämä”- hankkeeseen vuosina 2023-2025.

Keskeisenä tavoitteena on määritellä Lahden seudun seuraavan sukupolven kunnianhimoiset ympäristö- ja luontotavoitteet sekä tiekartta näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävyyden edelläkävijäpilotti on myöhemmin skaalattavissa muihin kaupunkeihin ja seuduille kotimaassa sekä kansainvälisesti (Lahden kaupunki 2023).

3.6.2 Vuorovaikutteinen hankevalmistelu

Vuorovaikutteista hankevalmistelua on mahdollista toteuttaa esimerkiksi Ota kantaa.fi palvelun kautta, jota useat kunnat käyttävätkin jo aktiivisesti esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin prosessissa tai luonnosvaiheessa olevien infran suunnitelmien esittelyssä.

Otakantaa.fi on kansalaisten, järjestöjen ja viranomaisten keskinäistä vuoropuhelua ja osallistumista tehostava verkkopalvelu. Palvelu helpottaa kansalaisvaikuttamista ja tiedonsaantia sekä lisää päätösten valmistelun ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja parantaa niiden laatua. (Otakantaa.fi 2023).



Kuvio 5. Kuvakaappaus Ota kantaa.fi- sivustolta 9.4.2023

Ota kantaa.fi -palvelun avulla voidaan muun muassa kerätä asukailta suunnitelmiin kommentteja ennen nähtäville asettamista. Vuorovaikutteista suunnittelua voidaan myös toteuttaa muilla osallistamisen menetelmillä, joka voi olla kohdistettu myös rajatumman ryhmän, esimerkiksi hankkeen vaikutuspiiriin liittyvien toimijoiden tai yrittäjien kanssa toteutettavaan yhteissuunnitteluun ja hankevalmisteluun.

Otakantaa.fi-palvelussa voi aloittaa hankevalmistelun. Siihen voi yhdistää erityyppisiä valmistelumenetelmiä ja myös yhdistää hankkeeseen muita osallistumisen sähköisiä muotoja, joita hankkeessa käytetään. Otakantaa.fi tarjoaa mahdollisuudet esimerkiksi hanke-esittelyyn, keskusteluun ja kyselyihin. Hankkeen voimassaoloaikana omaa toimintaa voi helpolla tavalla markkinoida sosiaalisessa mediassa. Hankkeen päättyttyä palvelusta saa osallistumisraportin, josta on apua esimerkiksi hankkeen raportointiin (Jäppinen & Nieminen 2014).

3.6.3 Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi perustuu peruseriaatteeltaan useimmissa kunnissa käytäntöön, jossa osoitetaan tietty rahamäärä, jonka käytöstä eri kohteisiin kuntalaiset saavat antaa ehdotuksia ja toteutukseen menevät kohteet valitaan kuntalaisäänestyksellä. Variaatioita osallistuvan budjetoinnin yksityiskohtaisemmissa käytännöissä on kuitenkin lähes yhtä paljon kuin on kuntiakin.

Turussa toimintamallin nimi on Asukasbudjetti, Tampereella Mun Tampere -osbu ja Helsingissä OmaStadi. Erilaisia toteutustapoja on lähes yhtä paljon kuin nimiä: yhtä yksiselitteistä toimintamallia ei ole olemassakaan, vaan jokainen kunta räätälöi omansa. Suomessa kokeilut lähtivät toden teolla käyntiin vuonna 2017, kun uudistettu kuntalaki astui kokonaisuudessaan voimaan. Sen pykälässä 22 sanotaan, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä (Marttinen, 2020).

Yle uutisten osallistuvaa budjetointia koskevassa artikkelissa tutkija Lotta-Maria Sinervo pitää selvyytenä, että asukkaiden osallistaminen on kunnille tie, jolta ei ole enää paluuta entiseen (Marttinen 2020).

– Haluan uskoa, että osallistava julkishallinto on se suunta, mihin ollaan menossa. Onko osallistuva budjetointi sellaisenaan paras väline tähän, sitä en osaa sanoa, mutta suuntaus on selvästi se, että siirrytään avoimemman kuntaorganisaation ja hallintotavan suuntaan (Marttinen 2020).

Osallistuvassa budjetoinnissa palveluiden käyttäjät osallistuvat yhdessä paikallisten viranomaisten kanssa käyttämänsä palvelun kehittämiseen ja siihen kohdistettujen verovarojen suuntaamiseen esimerkiksi kirjaston tai nuorisopalvelujen kehittämisessä (Jäppinen & Nieminen, 2014).

Esimerkiksi Kotkan kaupungilla osallistavaa budjetointia on toteutettu vuodesta 2021 alkaen. Vuosittainen osallistuvaan budjetointiin varattu määräraha on koko Kotkan alueelle 60 000 euroa, joka on jaettu 15 000 euron osiin kohdistettuna neljälle Kotkan alueelle, Karhulaan, Länsi-Kotkaan, Kotkansaarelle ja Hovinsaareen sekä koko Kotkan alueelle mukaan lukien saariston alueet. Vuonna 2022 Kotkan osallistuvaan budjetointiin jätettiin 400 ideaa. Ideoita jatkojalostettiin Osbu-työpajoissa 60 ehdotukseksi, joista kaupunkilaiset saivat äänestää toteutukseen menevät ehdotukset.

Marraskuussa yli 2500 kotkalaista äänesti seuraavat ideat toteutukseen:

Karhula 15 000 euroa

Eskarilaisten ideoima luontopolku kumparepuistossa

Kiipeilyseinä Karhulan alueelle

Maisemapolku (nomadi)- kyltti Tiutiseen

Länsi-Kotka 15 000 euroa

Leikkiväline Ruonalan koulun pihalle

Karhuvuoren entisen luontopolun raivaus

Haukilahden uimapoukaman kunnostus

Ilmakiekko Nuorisotila Welhoon

Linnunpönttöjä Aittakorven päiväkodin lähimetsään

Kotkansaari ja Hovinsaari 15 000 euroa

Mansikkalahden lasten rannan ruoppaus

Soutuveineitä kuntalaisten lyhytaikaiseen käyttöön

Kyltti Olympiaotteluista Arto Tolsa Areenalle

Koko Kotka (sis. saariston) 15 000 euroa

Meripäiväkonsertti nuorille

Tuurilla maksuttomia vuoroja Lehmäsaaren kesällä

Työkaluja nuorten mopotalliin

(Kotka 2023).

Vuonna 2022 Osbu-äänestyksissä voittaneet ehdotukset toteutetaan vuoden 2023 aikana. Toteutuksesta vastaa pääasiassa, se Kotkan kaupungin yksikkö, jonka vastualueelle toteutettava ehdotus kuuluu.

4 Länsirannan asemakaavoitus

4.1 Länsirannan kulttuurin- ja vapaa-ajan ranta

Asemakaavan muutoksilla on mahdollistettu joen virkistyskäyttöä lisäävien rantarakenteiden rakentaminen, monipuolisten urheilu- ja vapaa-ajanpalvelujen tuottaminen, uusi koti- ja vierasvenesatama. Kaavassa on haluttu säilyttää myös alueen teollisesta perinnöstä ker- tova Wileniuksen puuveneveistämö. Lisäksi kaavan tarkoituksena on ollut luoda keskeiseen julkiseen tilaan kulttuurin ja vapaa-ajan tapahtumien tori.



Kuvio 6. Länsirannan tapahtumapaiston sijainti kartalla (Porvoon kaupunki 2023).

Uuden koti- ja vierasvenesataman ja sen huoltorakennusten lisäksi kaavassa on varattu rakennusala mm. kelluille saunoille, ulkonäyttämölle, museorakennukselle, kesäteras- sille sekä kanootti-, soutu- ja kirkkovenevajoja ja niiden toimintoja tukevalle palveluraken- nukselle. Myös laskettelukeskuksen toimintojen kehittäminen sekä uusien palveluraken- nusten rakentaminen on mahdollistettu asemakaavan muutoksilla (Löytönen 2015, 2). Asemakaavatyön yhteydessä asukkaiden toivomuksia rantavyöhykkeen kehittämisestä on kartoitettu kahdella kyselyllä. Ensimmäisellä internetkyselyllä selvitettiin asemakaavan ta- votteiden asettamista varten asukkaiden ranta-alueen virkistyskäytön ja rakentamisen tu- levaisuuteen liittyviä toivomuksia. Vastauksia kyselyyn saatiin 416. Vastaajat merkitsivät keskimäärin 9 mieluista vapaa-ajan palvelua ja toimintaa 22 annetusta vaihtoehdosta. Ky- selyn mukaan mieluisinta olisivat puistoista nauttiminen, kävely ja käynti rantakahvilassa. Toinen Porvoonjoen virkistyskäyttöä koskeva kysely oli internetissä 15.5-2.6.2015. Kyse- lyn saatiin 301 vastausta. Noin puolet vastaajista toivoo Kokkonniemen rantaan

uimapaikkaa. Noin kolmasosa vastaajista haluaa julkista tai vuokrattavaa rantasaunaa, kaikille avointa laituria, matalaa rantaa koirien uittamista varten sekä uimapaikkaa Länsirannalle ihan keskustan lähelle. Avoimissa vastauksissa pidettiin tärkeänä rantareittiä ja viheralueiden vapaata, kaikille avointa käyttöä. Rannalle toivottiin luonnonmukaisuutta, avointa tilaa oleskeluun, paljon penkkejä pysähtymistä ja maiseman katselua varten sekä leikki- ja pienpelipaikkaa, kuntoilupistettä ja avoimia laitureita (Löytönen 2015, 7).

Kaavaluonnoksesta oli MRA 30 §:n mukaisesti nähtävillä 11.11-10.12.2015 kaksi vaihtoehtoa. Niiden erot ovat vierasvenesataman sijoituksessa, rakentamisen määrässä ja pysäköintialueiden sijoituksessa. Myös uimapaikka, rantasaunat ja kanoottiranta on sijoitettu vaihtoehdossa eri kohtiin. Vaihtoehdot eivät olleet toisiaan pois sulkevia, vaan niiden osista voitiin koota asemakaavaehdotukseksi sopivimmat ratkaisut. Kaavaluonnoksista saatiin 19 lausuntoa ja kaksi maanvuokralaisen mielipidettä (Löytönen 2015,13).



Kuvio 7. Hyväksytty Länsirannan kulttuurin ja vapaa-ajan rannan asemakaava Kokkonien laskettelukeskuksen alueella (Porvoo kaupunki 2018).

Varsinainen tapahtumakentän alue on merkitty kaavassa pysäköintialueeksi, mutta kaavaselostuksessa on avattu tarkemmin laskettelukeskuksen alueen toimintojen kehittämissuunnitelmaa. Kaavaselostuksessa laskettelualueen pysäköintialue on osoitettu sijaintinsa puolesta tapahtumien järjestämiseen soveltuvaksi alueeksi, jonka toiminnallisuutta tukee alueen nykyiset palvelurakennukset sekä kaavassa osoitetut rakennusalat uusille palvelurakennuksille ja kesäteatterinäyttämölle. Tapahtumien järjestäminen laskettelukeskuksen

ympäristössä tukisi myös alueen ympärivuotisen käytön kehittymistä. Haasteena laskettelukeskuksen alueen kehittämiseksi suurien tapahtumien toimintapaikkana on rinteiden alaosan ja joen välisen alueen heikko maaperä, joka vaatii mittavaa pohjanvahvistusta mm. lavarakenteiden stabiliteetin varmistamiseksi. Raportissa esitetyissä suunnitelmakuvissa alue on nimetty Länsirannan tapahtumakentäksi, mutta opinnäyteraportissa puhutaan Tapahtumapuistosta, joka on vakiintunut alueen nimeksi hallinnollisen käsittelyn kautta hyväksytyjen suunnitelmien nimeämisen jälkeen.

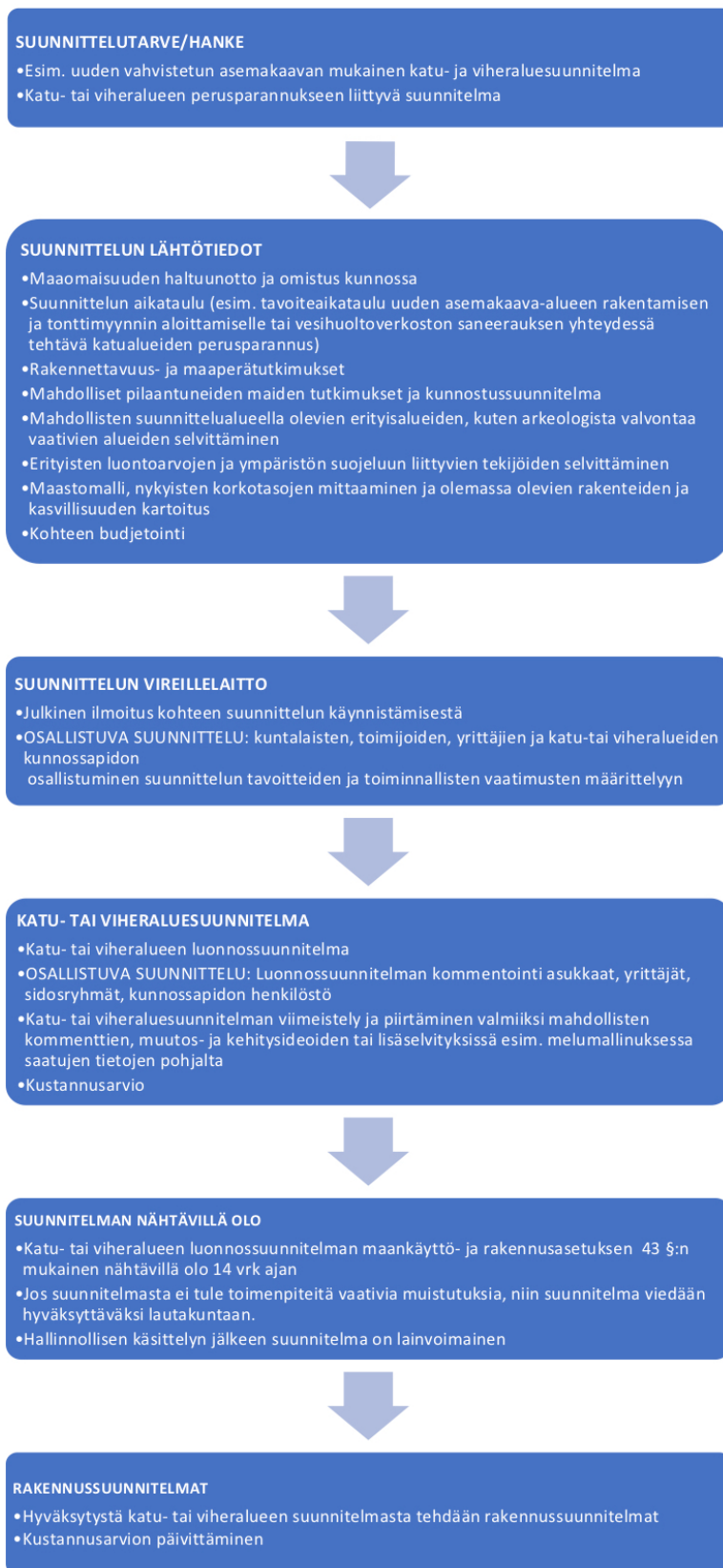
Kokonmäen laskettelukeskuksen alueella tavoitteena on antaa toiminnan kehittämiseksi riittävät mahdollisuudet lisärakentamiseen ja rajata laskettelurinteiden alue ulkoilureittejä vaarantamatta. Kokonniemen laskettelukeskus on merkittävä yksityinen virkistyspalvelujen järjestäjä kaupungin viheralueilla. Rinnemaastossa toiminnan laajentaminen ja uudisrakennukset voivat luoda uuden kiinnostavan elementin kaupunkikuvaan. Valaistujen rinteiden huipulle sijoittuva pieni palvelurakennus voi tulla uudeksi maamerkiksi ja siltä edellytetään erityisen hyvää arkkitehtuuria. Kesäajan käyttömahdollisuuksia ja toiminnan monipuolistamista kulttuurin ja vapaa-ajan palveluihin ja tapahtumiin tutkitaan kaavatyössä. Uudisrakennukset, joihin voidaan sijoittaa talvikauden huoltokoneet, ja maaston kunnostus ovat edellytys kesäkäytön ja tapahtumien järjestämiseksi. Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueilta kysytään kaupungilta sijoituspaikkoja uusille yrittäjävetoisille toiminnoille kuten seikkailupuistolle ja porras- ja polkujuoksulle (Löytönen 2015, 14).

Liikuntapuiston niityillä on järjestetty festivaalit ja Porvoon kesäteatteri on järjestänyt muutamana kesänä esityksiä laskettelurinteiden alatasanteella. Alarinteeseen laskettelulinjojen väliin on mahdollista sijoittaa katsomo, näyttämö ja henkilökuntatilat. Laskettelukeskuksen alueella on järjestetty kerran myös iso ulkoilmakonsertti, mutta maapohja on osoittautunut liian pehmeäksi. Tapahtumatoiminta edellyttäisi savisen maanpinnan vahvistamista ja alueen ulkotilojen siistimistä sekä melunsuojamääräyksiä asuinrakentamiselle, joka tulevaisuudessa rakentuu lähistöön. Kesäkäytön lisääminen ja tapahtumatoiminta olisivat kaupungin kannalta järkevä sijoittaa laskettelukeskuksen yhteyteen, sillä se on keskeisellä paikalla ja sen alueella on jo palvelutiloja, pysäköintipaikkoja ja hyvä ajoyhteys. Lisäksi ympäristöön aiheutuva häiriötekijä on sama - melu. Tapahtumat ja teatteri tukisivat myös laskettelukeskuksen rakennusten ympärivuotista käyttöä ja siten yrittäjän toimintamahdollisuuksia. Myös laskettelukeskuksen edellyttämien pysäköintipaikkojen ympärivuotinen ja joustava käyttö olisi kaupungin kannalta järkevää (Löytönen 2015, 15).

5 Länsirannan tapahtumapuiston yhteissuunnitteluprosessin toteutus

5.1 Suunnitteluprosessin vaiheet

Katu- ja viheraluesuunnittelun prosessi on selkeä ja etenee maankäyttö- ja rakennusasetuksessa edellytetyn hallinnollisen käsittely mukaisesti, jonka lopputuloksena virallisesti hyväksytty suunnitelma on lainvoimainen (Maankäyttö- ja rakennusasetus, 1999/895, 46 §). Tavanomaiseen katu- tai viheraluesuunnitteluun verrattuna yhteissuunnitteluprosessina ja osallistuvan suunnittelun menetelmillä toteutettu suunnitteluprosessi sisältää useampia kehittämisen- ja luonnossuunnitteluvaiheita. Luonnossuunnitelmien analysoinnin ja kommentointikierrosten kautta suunnitteluprosessi syvenee sekä suunnittelun lopputuloksen pitäisi vastata paremmin käyttäjien odotuksia ja tarpeita. Suunnittelijan tai projektivetäjän näkökulmasta tarkasteltuna yhteissuunnittelun ja osallistuvan suunnittelun toteuttaminen tarkoittaa tavanomaista suunnitteluprosessia enemmän työvaiheita ja mahdollisesti pidempää suunnitteluun kuluvaa aikaa. Suunnitteluprosessin vaiheet on esitetty kuviossa 8.



Kuvio 8. Suunnitteluprosessin vaiheet

5.1.1 Sidosryhmät ja osallistettavat

Tapahtumapuiston suunnittelu aloitettiin keväällä 2019 suunnittelun lähtötietojen keräämisellä ja suunnitteluun osallistettavan sidosryhmän kokoamisella. Tavoitteena oli käynnistää suunnittelu yhteistyössä Porvoon ja Loviisan alueella toimivien tapahtuma-alan ammattilaisten kanssa sekä osallistaa suunnitteluun muita sidosryhmien edustajia kuten pelastuslaitoksen ja Porvoon veden edustajat. Tapahtumapuiston suunnitteluun liittyviä sidosryhmiä tutkittiin sidosryhmäanalyysin avulla. Sidosryhmäanalyysin pohjana käytettiin Kuntaliiton sidosryhmäkartta-työkalua (Jäppinen & Nieminen 2014). Tapahtumapuiston suunnitteluun liittyviä sidosryhmiä tunnistettiin Porvoon Kuntatekniikan suunnitteluryhmän yhteisten keskustelujen kautta. Etenkin oman yksikön sisältä olisi suhteellisen helppo tunnistaa ne vastualueet, joihin alueen suunnittelu ja toteutus tulisi vaikuttamaan esim. katu- ja puistoalueiden kunnossapidon määrän lisääntymisenä. Suunnitteluvaiheessa tiedettiin, että nykyisen parkkipaikan murskekerrosten alle oli sijoitettuna lentotuhkaa, jonka pois kaivamiseen tarvittaisiin pilaantuneisiin maihin tai Mara- käsittelyyn liittyvää luvitusta. Kun sidosryhmäanalyysiä käytiin edelleen läpi laajemman vaikutuspiirin näkökulmasta, niin havaittiin, että alueen suunnittelun vaikutuspiirissä oli todella laaja-alaisesti toimijoita kulttuuri- ja liikuntapalveluista aina Energialaitokseen, Pelastuslaitokseen ja Porvoon veden toiminta-alueeseen asti. Myös osallistavan suunnittelun työpajoissa tunnistettiin vielä lisää sidosryhmiä, joiden toimintaan tai toimintaedellytyksiin alueen suunnitteluratkaisuilla voitiin vaikuttaa.

Sidosryhmäanalyysi oli toimintaperiaatteeltaan yksinkertainen ja auttoi hyvin hahmottamaan eri toimijat, joihin suunnitteluprosessin aikana oli tarpeen olla yhteydessä ja selvittää infran suunnitteluun liittyviä tarpeita alueella.

ympäristönsuojelun sekä pelastuslaitoksen edustajat. Suunnitteluun kutsuttiin mukaan myös Osla-live tapahtumiin tapahtumateltoja toimittaneen Stopteltat-yrityksen edustaja. Laskettelukeskuksen yritystoiminnan jatkajasta ei ollut vielä tässä vaiheessa varmuutta, joten laskettelukeskuksen toimintaa pyörittävää tahoja ei voitu kutsua mukaan osallistamiseen. Länsirannan toiminnoista oli käynnistymässä suunnitteluprosessin aikana konsepti-kilpailu, jonka yksi osa-alue oli laskettelukeskus ja toiminnan jatkaja valittaisiin tarjousten ja neuvottelujen jälkeen. Vuoropuhelua nykyisen yrittäjän kanssa käytiin kuitenkin aktiivisesti suunnittelun edetessä.

Sähköpostikyselyn saaneista tapahtuma-alan yrittäjistä ja toimijoista kymmenen ilmoittautui mukaan Tapahtumapuiston suunnittelun sidosryhmäkokouksiin. Porvoon kaupungin oman organisaation sisältä, liikelaitoksista ja Pelastuslaitokselta kutsutut osallistuivat suunnittelu-pajoihin 1-3 kertaa.

5.1.2 Suunnittelun lähtötietojen kokoaminen

Tapahtumapuiston suunnittelun lähtötietojen kerääminen alkoi tutustumisella Länsirannan kulttuurin ja vapaa-ajan kaavaan ja kaavaselostukseen. Kaavaselostuksessa määritettiin pääpiirteet Tapahtumapuiston alueen suunnittelulle, kuten tapahtuma-alueen sijoittuminen hiihtokeskuksen läheisyyteen ja tavoitteet luonnonmukaisesta viheraluesuunnittelusta kaava-alueella.

Tiedot tapahtumapuiston alueella olevien nykyisten sähkökaapelien ja vesihuoltolinjojen sijaintitiedot saatiin Porvoon Energialta ja Porvoon vedeltä. Sähkön suhteen tilanne alueella oli hyvä ja nykyisestä kaapeliverkostosta oli mahdollista rakentaa tapahtumien järjestämiseen tarvittava sähkönottopiste. Vesihuollon tilanne oli heikompi ja vaati enemmän suunnittelua sekä vesihuollon tonttiliittymien rakentamista. Vesihuollon suunnittelu toteutetaan hulevesiuoman pohjoispuolelle suunniteltavan ja rakennettavan perhepuiston suunnittelun yhteydessä.

Porvoon kaupungin mittamies kartoitti lähellä sijaitsevien ojien pohjakorot tapahtumapuiston alueen hulevesijärjestelmien suunnittelun lähtötiedoiksi. Lisäksi tapahtumapuiston alueelta tutkittiin koekuopista pysäköintialueen nykyisiä rakennekerroksia. Hiihtokeskusyrittäjältä saadun tiedon mukaan pysäköintialueen rakennekerroksia oli rakennettu lentotuhkalla. Maaperätutkimuksista saadun tiedon perusteella alueen maaperä on osittain jopa yli 20 metriin ulottuvaa savea, jonka vesipitoisuus oli suhteellisen suuri. Tämän takia alueen stabiiliteettiä oli tarpeen tutkia tarkemmin ja tehdä geotekninen suunnitelma erityisesti alueelle, johon sijoitettaisiin lavarakenteita tapahtumien aikana. Geotekninen suunnittelu tilattiin puitesopimus konsultilta vasta osallistamisprosessin ja yleisen alueen suunnitelman

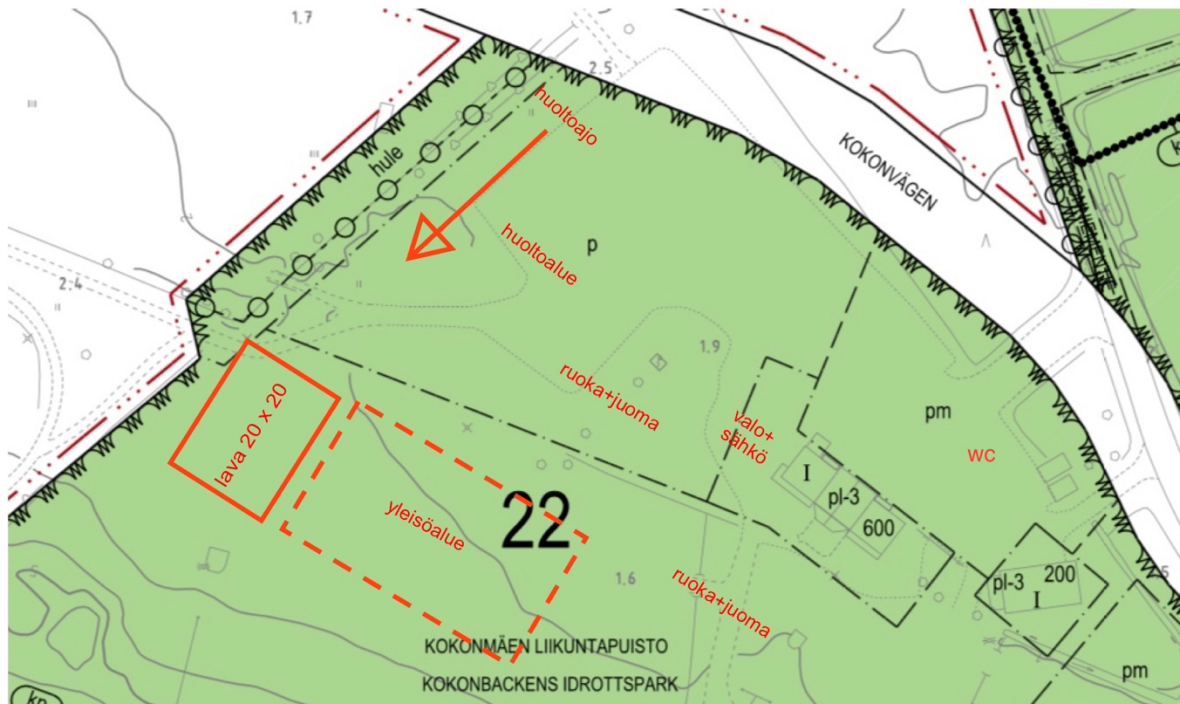
hallinnollisen hyväksymisen jälkeen. Tapahtumapuiston geoteknisen suunnittelun konsulttina toimi Ramboll Oy.

5.1.3 Suunnittelupajat ja luonnossuunnitelmat

Sidosryhmän suunnittelupajoja pidettiin yhteensä kolme kappaletta ja näiden lisäksi tapahtumapuiston luonnossuunnitelmista kerättiin sidosryhmiltä kommentteja sähköpostitse suunnittelupajojen välillä. Ensimmäisessä suunnittelupajassa tutustuttiin suunniteltavaan alueeseen sekä infra- ja maaperätietoihin, koottiin suunnittelun lähtötiedoiksi tapahtumajärjestämisen toiminnallisia sekä tilavaatimuksiin liittyviä tietoja ja tehtiin yhdessä karttapohjalle luonnoksia (kuvio 10.) tapahtumakentän toimintojen ja kulkureittien mahdollisesta sijoittumisesta alueelle. Suunnittelupajan keskustelujen pohjalta toimiva tapahtumapuiston pitäisi täyttää ainakin seuraavat vaatimukset:

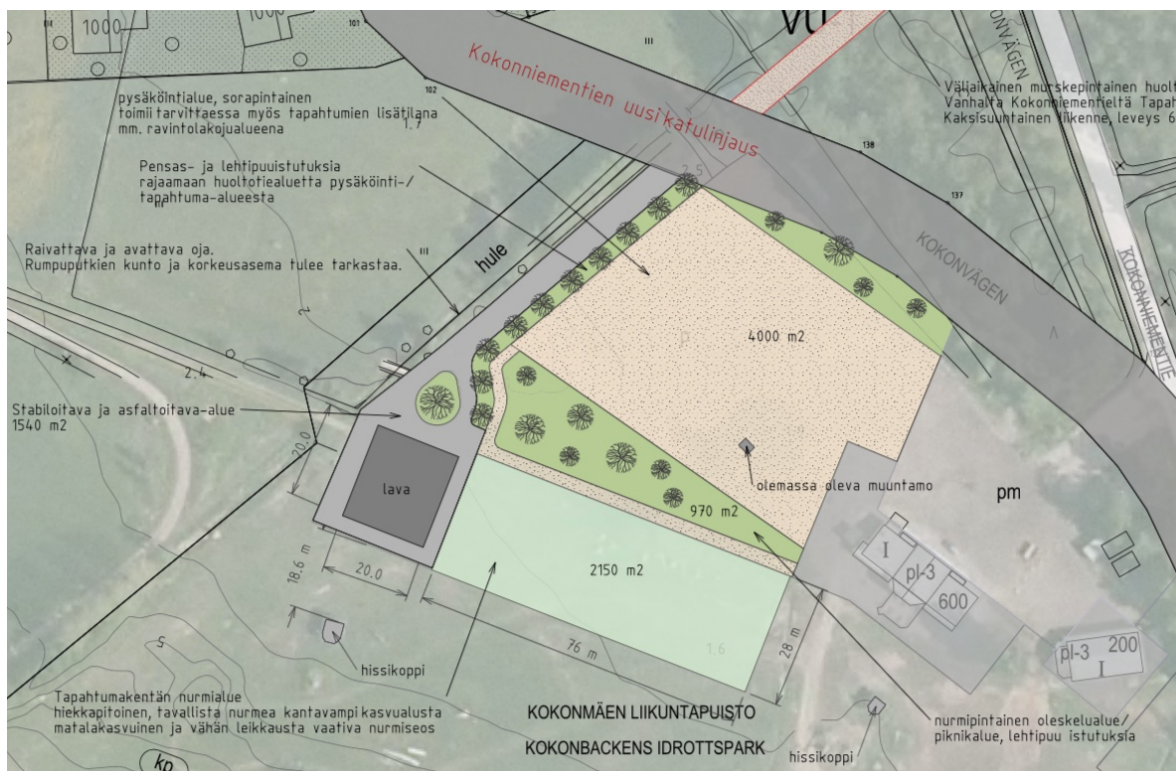
- alueelle tarvitaan vesijohto ja viemäröinti
- sähköpisteitä tulisi olla riittävästi eri puolilla aluetta
- alueelle pitää mahtua vähintään 3000 - 4000 ihmistä. Tarvittava tila mitoitetaan minimissään 0,8 m²/ henkilö.
- lava-alueen taakse on päästävä raskaalla kuljetuskalustolla ja logistisesti toimivinta on, jos lavan takana ei tarvitse peruuttaa. Ihannetilanteessa toisesta liittymästä ajetaan sisään ja toisesta ulos.
- Alueen kiinteä aitaaminen madaltaisi tapahtumajärjestäjien kustannuksia
- Yleisölle on selkeintä, jos alueelle on vain yksi sisääntuloreitti
- Pelastus- ja huoltoajoneuvojen sekä ambulanssin on päästävä ajamaan alueelle sisään nopeasti ja esteettömästi. Ajoreitin on oltava erillään yleisön kulkureitistä.
- Esiintymislavan ympäristön tulisi olla asfaltoitu. Ajoreitit voivat olla joko asfaltoituja tai kivituhkapintaisia. Yleisön kulkureitit voivat olla kivituhkapintaisia, mutta hyvin kuivettuvia.
- Kasvillisuus ja vaihtelevat pintamateriaalit tekisivät alueesta viihtyisämmän ja ulkoasultaan miellyttävämmän myös silloin kun alueella ei ole tapahtumia.
- Tapahtumapuiston pitäisi olla toimiva ympäristö sekä pienille että isoille tapahtumille.

Suunnittelupajan muistioon kirjattiin suunnittelun ja rakentamisen alustava aikataulu sekä mahdolliset aikataulun muuttumiseen vaikuttavat tekijät, kuten suunnitelmien perusteella talousarviossa esitettävän budjetin hylkääminen tai pienentäminen, päätöksistä valittaminen tai suunnitteluresurssien ruuhkautuminen (omat tai konsulttien).



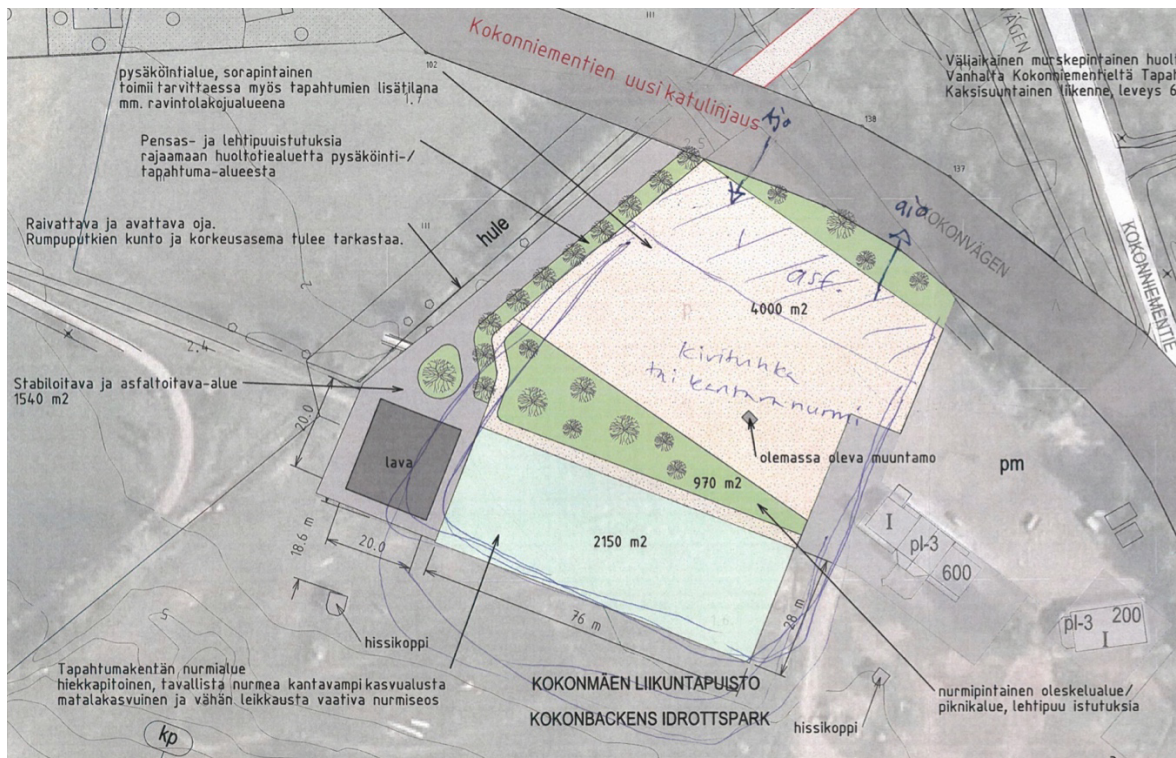
Kuvio 10. Suunnittelupajan luonnos tapahtumapuiston toimintojen sijoittamisesta

Ensimmäisessä suunnittelupajassa kerättyjen lähtötietojen ja luonnosten pohjalta toteutettiin ensimmäinen luonnossuunnitelma, joka lähetettiin sähköpostitse kommentoitavaksi suunnitteluun osallistuville ja muille sidosryhmien edustajille. Suunnitteluun osallistuvat ja sidosryhmien edustajat lähettivät kommentteja ja pohdintoja ensimmäisestä luonnoksesta ennen seuraavaa suunnittelupajaa. Luonnoksen tarkastelun pohjalta todettiin, että lavan sijainti luonnoksessa esitetyllä sijainnilla ei ole kuitenkaan paras mahdollinen erityisesti tapahtumien aikana lavan taakse kohdistuvan purku- ja lastausliikenteen sekä alueen pelastusreittien vuoksi. Suunnittelupajojen välillä saatiin myös lisäinformaatiota tapahtumakentän läheisyyteen sijoittuvasta puutalokorttelin kaavoituksesta sekä uuden päiväkotirakennuksen suunnitelmista ja tarpeellisista kulkuyhteyksistä.



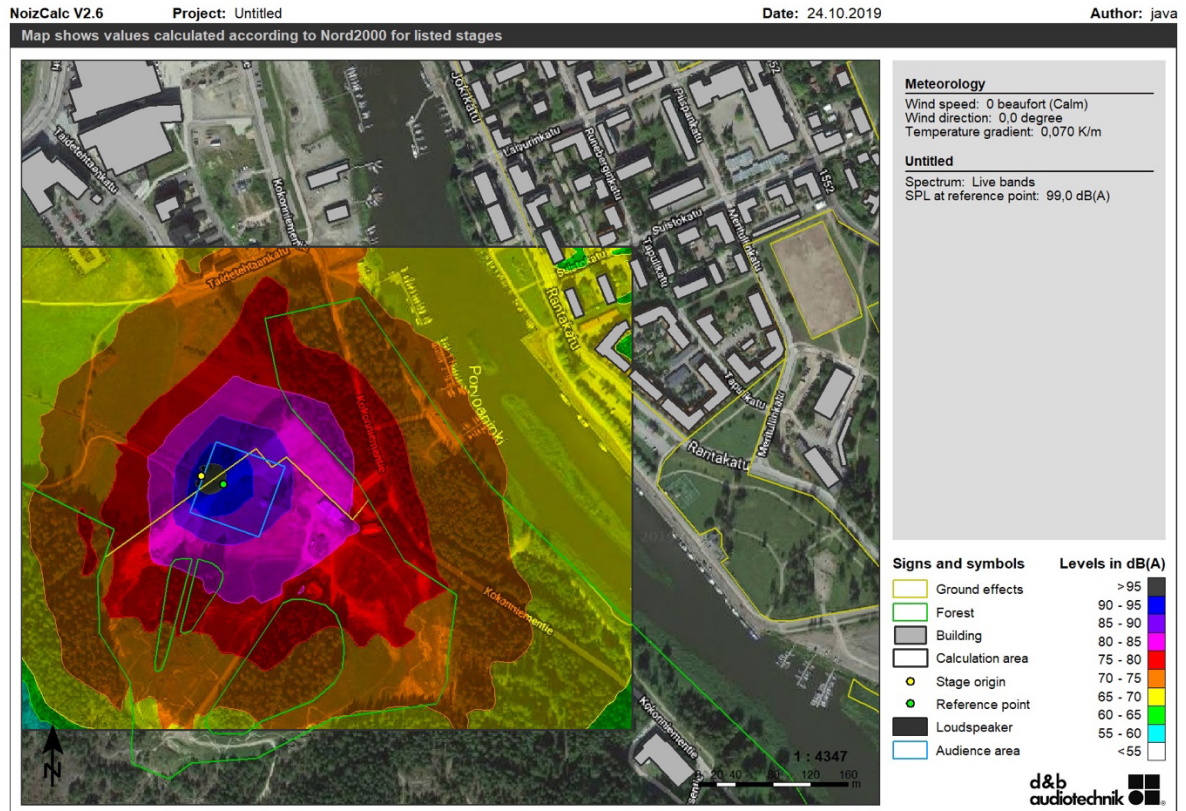
Kuvio 11. Ensimmäinen luonnossuunnitelma 5.9.2019

Toisessa suunnittelupajassa tapahtumakentän toimintojen sijoittamista alueelle tarkasteltiin ja luonnosteltiin uudelleen. Tässä vaiheessa pohdittiin uudelleen lavalle varattavan alueen sijaintia, yleisön kulkureittejä, lava-alueen takaosan liikennettä tarkasteltuna purku- ja lastausnäkökulmasta sekä pelastusreitit. Suunnittelukokouksen osallistujat luonnostelivat kynällä A3-kokoon tulostetulle luonnossuunnitelma 1. erilaisia vaihtoehtoja lavan mahdolliselle sijainnille, ajo- ja kulkureiteille sekä pintamateriaaleille. Työtapana suunnittelukokouksien luonnostelutyö vastasi maisemasuunnittelun työtappoihin lukeutuvaa zoningmenetelmää, jossa suunnittelussa olevan kohteen tilajaoista, toiminnoista ja kulkureiteistä tehdään useita erilaisia nopeita luonnoksia. Luonnosten avulla voidaan tehdä nopeita havaintoja vaihtoehtoisista tilajaoista ja kulkureiteistä.

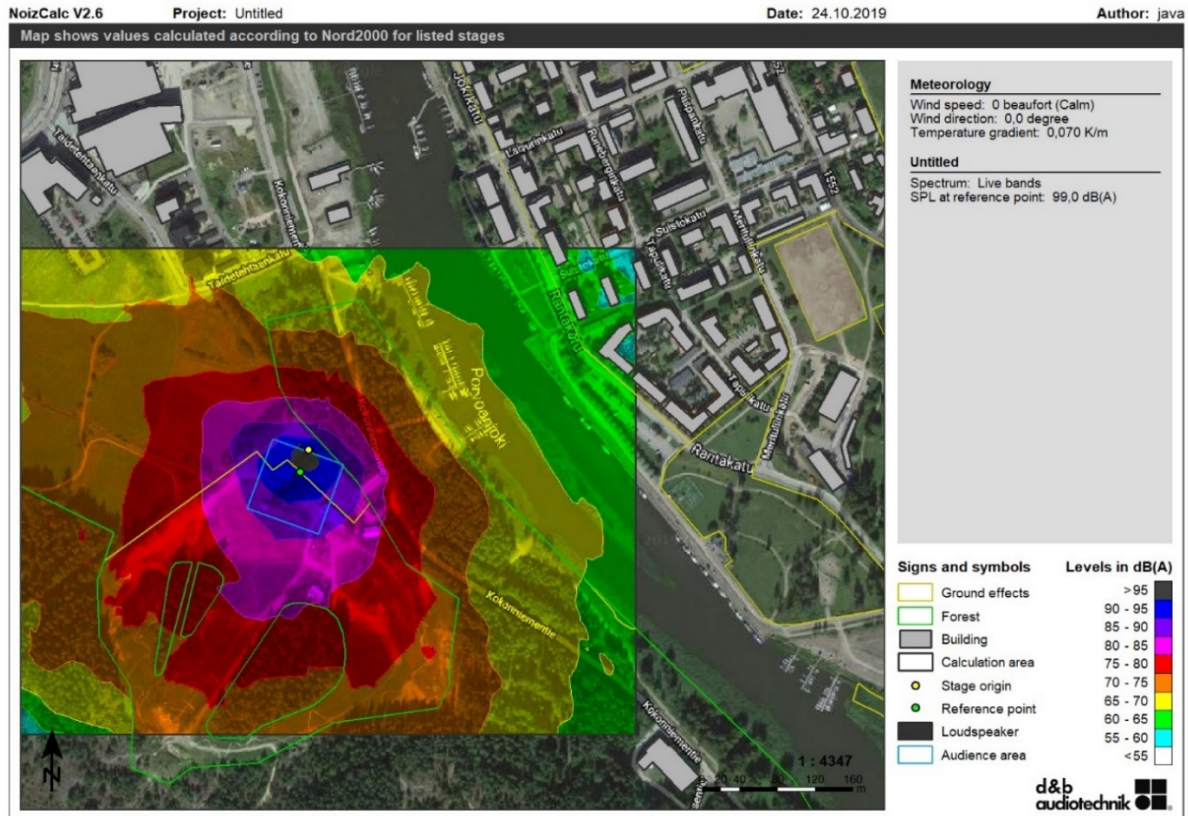


Kuvio 12. Toisen suunnittelupajan luonnostelua

Jo ensimmäisessä suunnittelukokouksessa mietittyjä tapahtumista aiheutuvia meluhaittoja ja äänen kantautumista ympäristöön pohdittiin uudelleen. Suunnittelukokouksen keskustelujen pohjalta päätettiin tapahtumien aikaisista meluvaikutuksista tehdä tarkemmat melumallinnukset muutamasta vaihtoehdoisesta lavalle osoitettavasta sijainnista ja tutkia niiden avulla meluhaittojen näkökulmasta optimaalisinta sijaintia lavalle varattavalle alueelle. Melumallinnuksen tulosten perusteella lavalle varattavan alueen optimaalisin sijainti oli uuden Kokonniementien tielinjauksen lähellä, niin että äänentoisto on suunnattu laskettelurinteisiin päin. Tämä sijainti todettiin toisen suunnittelukokouksen yhteisessä eri luonnosvaihtoehtojen tarkasteluissa myös toimivimmaksi sijainniksi tapahtumien aikaisten logististen järjestelyjen kannalta. Nopeiden kynäluonnosten pohjalta todettiin, että lavalle varatulla alueella on hyvä olla reilun kokoinen asfaltoitu alue, joka helpottaa teknisiä järjestelyjä ja on toimivampi pintamateriaali myös vesisateella. Tapahtuman aikana lavan takaosaan kohdistuu runsaasti liikennepainetta, koska yleensä esiintyjien keikka-autoja saapuu ja poistuu alueelta soittoaikataulujen mukaisesti eli kuormia puretaan ja lastataan koko tapahtuman ajan. Tästä syystä kokouksessa todettiin, että liikenteen kannalta paras vaihtoehto on, että lavalle varatulle alueelle tulee kaksi liittymää. Toisesta liittymästä ajetaan sisään ja toisesta ulos. Tällä tavoin voidaan välttää tarpeetonta peruuttelua lavan taakse jäävällä alueella ja pienentää tapaturmariskiä.



Kuvio 13. Melumallinnus Tapahtumapuiston lavasta, joka on tässä vaihtoehdossa sijoitettu avautumaan saariston suuntaan (Broadway Finland 2019)



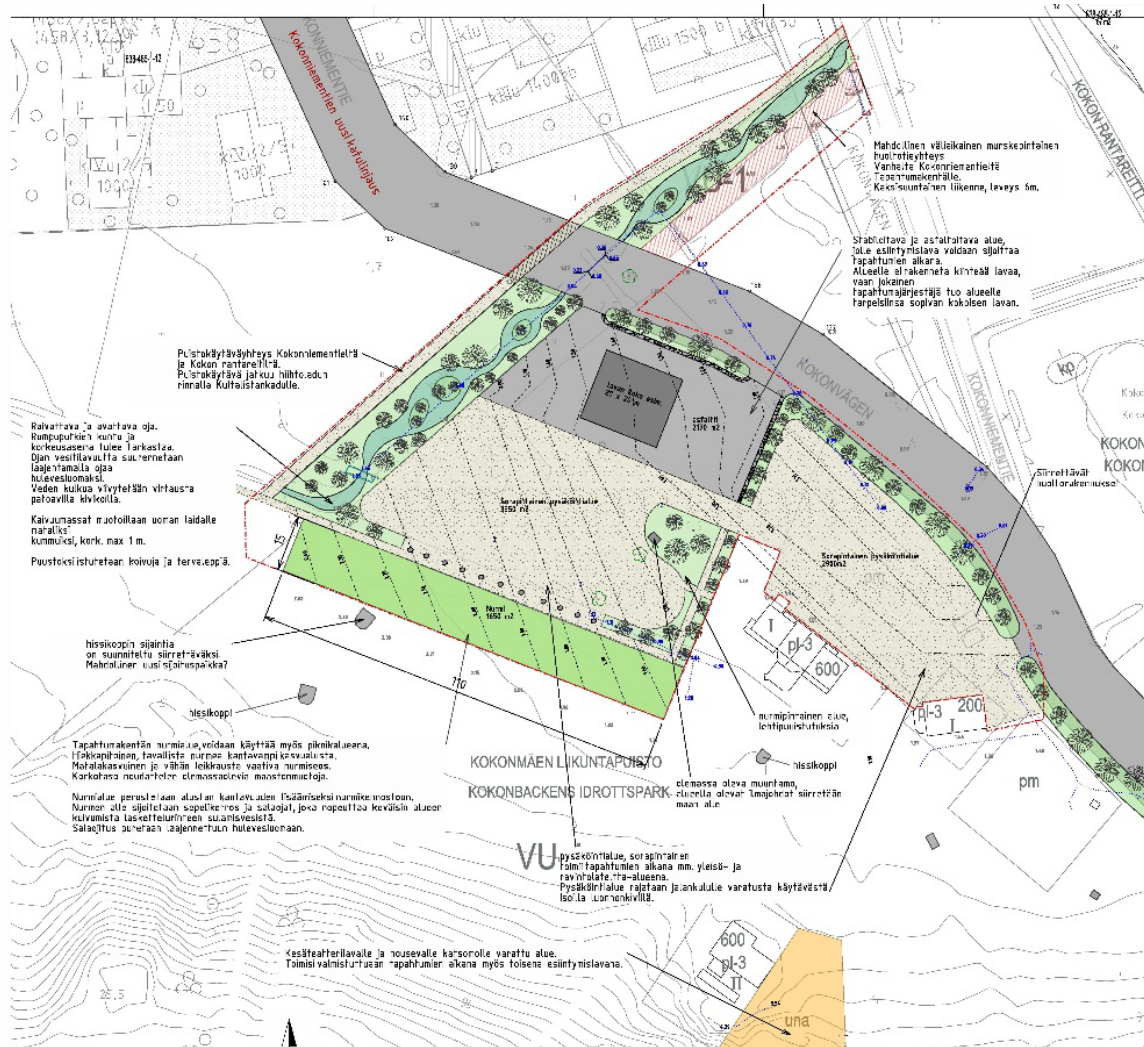
Kuvio 14. Melumallinnus Tapahtumapuiston lavasta, joka on tässä vaihtoehdossa sijoitettu avautumaan kohti Kokonniemen laskettelurinteitä (Broadway Finland 2019)

Toisen suunnittelupajan jälkeen Tapahtumapuiston alueesta tehtiin yhdessä tarkasteltujen pikaluonnosten ja kokouksessa yhdessä päätettyjen linjausten pohjalta uusi luonnossuunnitelma. Suunnittelukokouksen jälkeen sähköpostitse käytiin vielä jatkokeskusteluja mm. kaavaan merkitystä hulevesiuomasta sekä jalankulun ja pyöräilyn vaatimista kulkuyhteyksistä Kokon rantaraitilta Tapahtumapuistolle ja kuntopolulle. Toinen luonnossuunnitelma lähetettiin kommentoitavaksi kokoukseen osallistuneille ja muille sidosryhmien edustajille. Ennen kolmatta suunnittelupajaa toiseen suunnitelmaluonnoksesta saatiin muutamia kommentteja ja suunnitelmaan tehtiin muokkauksia kommentteissa esitettyjen huomioiden pohjalta.

5.1.4 Tapahtumapuiston suunnitelman hyväksyminen

Kolmas suunnittelukokous oli laaja sidosryhmäkokous, jossa käsiteltiin ja hyväksyttiin yhdessä Tapahtumapuiston viimeisin luonnossuunnitelma viimeisteltäväksi pienillä muutoksilla virallisesti nähtäville laitettavaksi suunnitelmaksi. Kokouksen osallistujissa olivat mukana aikaisemman osallistujaryhmän lisäksi edustajat Pelastuslaitokselta, Ympäristönsuojelusta sekä Kaupunkisuunnittelusta. Kokouksessa käytiin läpi suunnitelmaa ja pohdittiin toimintojen sijoittumista alueelle, liikennejärjestelymahdollisuuksia, pelastusreittejä sekä

mahdollisia yleisön sisääntuloreittejä tapahtuma-alueelle ja tapahtumien aikaisia meluvai-
kukuksia ympäristöön. Kokouksen jälkeen suunnitelma viimeisteltiin ja asetettiin julkisesti
nähtäville 13.11-27.11.19. Kuntatekniikkapäällikön viranhaltijapäätös suunnitelman hyväk-
symisestä oli käsiteltävänä Kaupunkikehityslautakunnassa 17.12.19.



Kuvio 15. Tapahtumapuiston hyväksytty viheralueen suunnitelma

5.1.5 Kokemuksia suunnitteluprosessiin osallistumisesta

Suunnittelupajojen yhteydessä pajoihin osallistuneiden antaman palautteen perusteella työ-
tapa ja suunnitteluprosessiin osallistuminen koettiin hyödylliseksi tulevan alueen toimivuu-
den sekä alueeseen ja tapahtumiin liittyvän yritystoiminnan harjoittamisen kannalta. Palaut-
teiden perusteella suunnitteluprosessiin osallistuminen vahvasti kuvaa kaupungin myönteis-
estä suhtautumisesta tapahtumien järjestämiseen ja halukkuuteen tuoda Porvooseen lisää
tapahtumia sekä elävää kaupunkikulttuuria. Osa suunnittelupajoihin osallistuneista kertoi

myös yllättyneensä siitä, miten monipuolisia asiantuntijoita ja osaamista kaupungin infran suunnittelussa on.

Oli mielenkiintoista huomata kuinka hitaista prosesseista tällaisissa infrarakentamisissa on kysymys. Vaikka asioita suunniteltiin syksyllä 2019, ei asiat ole välttämättä valmiina vielä 2022 antaa hyvän viittauksen siihen, kuinka pitkään asioissa saattaa kestää (Sähköpostikysely 2021).

Suunnittelupajoihin osallistuneille lähetettiin myös sähköpostitse kysely, jolla kartoitettiin kokemuksia osallistumisesta Tapahtumapuiston suunnitteluun. Sähköpostikyselyyn vastasi ainoastaan kaksi suunnittelupajoihin osallistunutta henkilöä. Kyselyn lähettämisen aikoihin valitseva koronatilanne oli vaikuttanut radikaalisti koko tapahtuma-alan toimintaa ja työllisyyteen. Ehkä tämän takia kyselyn vastausprosentti jäi matalaksi. Kyselyyn vastanneiden kokemukset suunnittelupajoista olivat kuitenkin myönteisiä ja saman luonteisia kuin suunnittelupajojen yhteydessä annetut palautteet olivat.

Sähköpostitse lähetetyssä kyselyssä pyydettiin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisena koit suunnittelupaja työskentelyn
2. Syvensikö suunnittelupajoihin osallistuminen käsitystäsi Kuntatekniikan toimialasta ja kaupungin infrarakentamisen suunnitteluprosesseista?
3. Oletko osallistunut aikaisemmin samatyypisiin kaupungin ja asukkaiden tai yrittäjien yhteisiin suunnittelupajoihin?
4. Koetko, että osallistumisellasi tapahtumakentän suunnitteluprosessiin voisi olla myönteistä vaikutusta omaan työhösi tai yritystoiminnan harjoittamiseen?
5. Olisiko mielestäsi Porvoon kaupungin tarvetta kehittää ja lisätä asukkaiden ja yrittäjien kanssa toteutettavia suunnittelupajoja tai yhteissuunnitteluprosesseja?

Kyselyn vastauksista oli todettavissa, että suunnittelupajatyöskentelyn tapa koettiin rennoksi, mutta tulevan Tapahtumapuiston toimivuuden kannalta hyödylliseksi.

Toivon että, tämä Porvoon Tapahtumakenttä mahdollistaisi onnistuneiden yleisötapahtumien järjestämisen ulkotiloissa. Ja ennen kaikkea sitä, että se vahvistaisi Porvoon asemaa tapahtumia järjestävänä kaupunkina. Helsingin läheisyys on sekä hyvä että huono asia. On hirveän helppo lähteä Porvoosta Helsinkiin, mutta kynnyksellä tulla toisinpäin on isompi. Onnistuessaan Tapahtumakenttä mahdollistaa säännöllisten, vuotuisten tapahtumien järjestämisen ja samalla se kanavoi kassavirtaa paikallisille majoitus, ravintola ja matkailualan yrittäjille. Ja Porvoossa järjestettävät tapahtumat

varmasti toisivat minullekin uusia työmahdollisuuksia ja onnistuneesta alueesta olisi helppo viedä ylpeänä ilosanomaa eteenpäin tapahtumien järjestäjille.

Kaupungin sisäisesti suunnittelupajoihin osallistuminen lisäsi myös ymmärrystä eri yksiköiden prosesseista ja työtehtävistä.

Vaikka olen kaupungin toisesta yksiköstä, en oikein tiedä toisten prosesseista juuri mitään, joten minusta oli hienoa nähdä millä tavalla kuntatekniikassa työskennellään.

5.1.6 Rakennussuunnitteluvaihe

Tapahtumapuiston rakennussuunnitteluvaihe käynnistyi tammikuussa 2020. Alustavan aikataulun mukaan Tapahtumapuiston rakentaminen oli tarkoitus aloittaa keväällä 2020 asfaltoitavan alueen stabilointitöillä, mutta maaliskuussa alkanut koronapandemia ja siitä aiheutunut säästöbudjetin laatiminen siirsi koko alue kokonaisuuden rakentamista eteenpäin vuodelle 2021. Vuonna 2020 päätettiin toteuttaa ainoastaan hulevesiuoma, ojaputkistusten uusiminen sekä geokennostolla vahvistetun nurmialueen rakentaminen. Rakennussuunnitteluvaiheen aikana saatiin lisätietoa alueelle tarvittavista käytäväyhteyksistä sekä Tapahtumapuiston alueen mahdollisesta käytöstä myös kiertävien sirkusten esiintymispaikkana. Sirkus Finlandian teltan tilantarve osoittautui sen verran suureksi, että viheralueiden muotoa piti pelkistää hyväksytyssä viheraluesuunnitelmassa esitetyistä muodoista. Sirkusteltan pienin tilavaatimus oli 55 m x 55 m. Sirkusteltoa olisi mahdollista sijoittaa alueelle, kun hyväksytyssä suunnitelmassa olevien tilaa jakavien viheralueiden kokoa pienennettiin ja teltta sijoitettaisiin osittain kennostolla vahvistetun nurmialueen päälle.

Rakennussuunnittelun valmistuttua tilattiin Ramboll Oy:ltä asfaltoitavan alueen geotekninen suunnittelu. Tässä kohteessa se tarkoitti maaperätutkimusten perusteella tiedossa olevan, osittain jopa 20 m paksun savikerroksen vuoksi pilaristabilointisuunnitelmaa. Myös Tapahtumapuiston sorapintaisista alueista tilattiin Rambollilta tarkastelu ja kustannusarvio erilaisilla rakennekerrosvaihtoehdoilla, koska nykyisten sorapintaisten alueiden rakennekerroksissa oli koekuoppien perusteella todettu vaihtelevan paksuisia lentotuhkakerroksia. Lentotuhkan jättäminen kentän rakennekerrokseen ei välttämättä olisi mahdollista mm. kentän kestävyuden kannalta ja lentotuhkien uudelleen sijoittaminen vaatisi ainakin haitta-ainepitoisuuksien tutkimista mahdollista ympäristölupaa tai mara-ilmoitusta varten.

Mara-ilmoituksen tekeminen perustuu niin sanottuun Mara-asetukseen eli Valtioneuvoston asetukseen eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (843/2017). Mara-asetuksessa hyväksytyt jätteiksi luokiteltavia maa-aineksia voidaan hyödyntää maarakentamisessa, silloin kun jätteiden sijoittaminen esimerkiksi jonkin kadun rakennekerrosten alapuolisiin täyttöihin on suunnitelmallista ja siitä on tehty ilmoitus Ely-keskukselle.

Maarakentamista pidetään suunnitelmallisena, jos se perustuu lakisääteiseen suunnitelmaan, lupaan, ilmoitusmenettelyyn tai kunnan rakennusjärjestykseen. Myös liikenneviranomaisten laatimat teiden ja ratojen perusparannus- ja kunnostushankkeet sekä metsäautoteiden suunnitelmallinen rakentaminen kuuluvat asetuksen soveltamisalaan (Syke 2022).

Rakennussuunnittelun yhteydessä päädyttiin lopulta tekemään suunnittelualueella joulukuussa 2020 kaivinkoneavusteisesti esiselvitystutkimuksia lentotuhkan Mara-kelpoisuudesta ja geoteknisistä ominaisuuksista. Näiden tutkimusten pohjalta saatiin lisää tietoa stabiloinnin ja rakentamisen yhteydessä poiskaivettavan lentotuhkan hyödyntämisen jatko-suunnittelua varten Mara-ilmoitusta varten.

Tutkimusten toteuttajana ja selvitysraportin tekijänä toimi Porvoon kaupungin tilauksesta Ramboll Oy. Esiselvityksen mukaan Lentotuhkat oli sijoitettu alueelle 1980-90 luvulla, mutta ihan tarkasta ajankohdasta ei löytynyt tietoa. Lentotuhkat oli tuotu alueelle Tolkkisten voimalaitokselta. Koekuopista otettiin häiriintyneet rakeiset tuhkanäytteet sekä häiriintymättömiä palanäytteitä koekuopista, joissa havaittiin osittain lujittuneita tuhkakerroksia.

Molemmista lentotuhkanäytteistä tutkittiin Eurofins Testing Finland Oy:n laboratoriossa lentotuhkalle määritetyt MARA-kelpoisuuden analyysit:

- metallien liukoisuus
- kloridi, sulfaatti, fluori ja DOC sekä

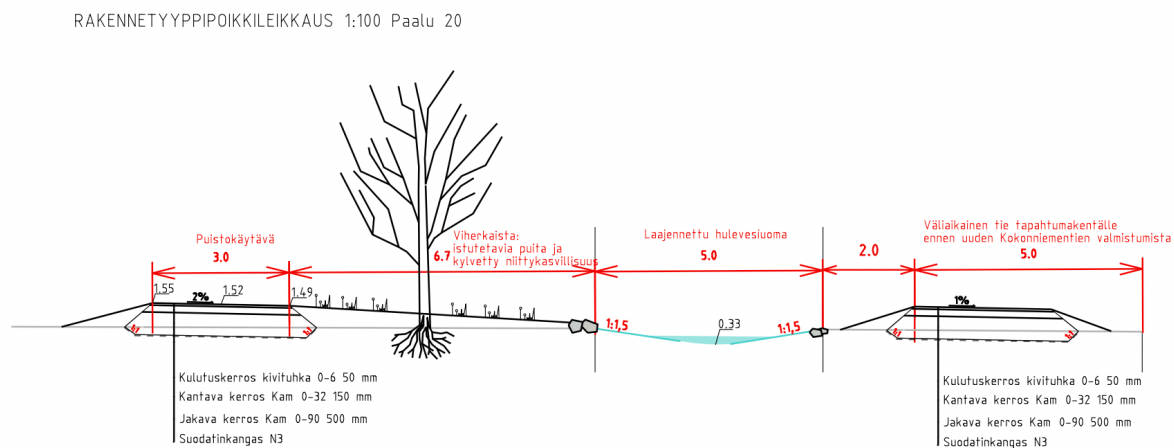
- PAH-yhdisteiden kokonaispitoisuus

(Ramboll Oy 2021.)

Koekuopista otettujen analyysitulosten perusteella lentotuhkaa ei ollut mahdollista kentän rakentamisessa tai jättää paikalleen kentän rakenteisiin ilman, että lentotuhka-alueiden sijainnin etäisyyttä mereen olisi tarkasteltu Elyn: n viranomaisen kanssa Mara-asetuksen rajat ylittävien sulfaatti ja fluoridi pitoisuuksien takia. Lentotuhkan hyödyntäminen muussa rakennuskohteessa oli tulosten perusteella kuitenkin mahdollista MARA-asetuksen puitteissa. Muita käyttökohteita, joissa rakennustöiden massanvaihoissa pois kaivettava lentotuhka voitaisiin uudelleen sijoittaa olisi esimerkiksi päällystetty kenttä, peitetty tai päällystetty väylä, teollisuus- ja varistorakennusten pohjarakenne tai tuhkamursketie.

5.1.7 Tapahtumapuiston rakentaminen

Tapahtumapuiston alueesta rakennettiin kesän 2020 aikana geokennostolla vahvistettu ja salaojitettu nurmipintainen alue, hulevesiuoma ja -allas, uusittiin laskettelurakennuksen edustalla sijaitseva painunut betoniputkella putkitettu oja, siirrettiin kuntopolkua sekä rakennettiin uusi käytäväyhteys, valaistuksen kaapeloinnit ja jalustat Kokonniementieltä rakennettavalle metsätähden päiväkodin tontille.



Kuvio 18. Periaatepoikkileikkaus puistokäytävästä ja hulevesiuomasta (Porvoon kaupunki 2020)



Kuva 1. Tapahtumapuiston hulevesiuoman rakentaminen 2020

Tapahtumapuiston rakentaminen eteenpäin jäi kuitenkin aloituksen jälkeen tauolle muutamaksi vuodeksi, kun koronapandemian alkaminen aiheutti tasapainotustarpeita investointien talousarvioon. Tapahtumien ja konserttien järjestäminen oli jäädytetty, joten siitäkään näkökulmasta tarkasteltuna Tapahtumapuiston rakentamiselle ei ollut niin suurta painetta.

Rakentamista päästiin jatkamaan 2022, kun myös Tapahtumapuiston alueelle suunnitellut pilaristabiloinnit toteutettiin samassa yhteydessä uuden Kokonniementien katulinjauksen stabilointien kanssa. Tapahtumapuiston asfaltoiduksi suunniteltu alue on toteutettu pilaristabiloinnilla. Pilaristabilointi ulottuu noin 10-15 metrin syvyyteen asti. Stabiloinnin kustannukset ovat merkittävässä osassa koko alueen rakentamisen kustannuksista, mutta stabiloinnilla on pystytty varmistamaan se, että alueelle voidaan sijoittaa raskaitakin lavarakenteita, eikä painumia pääse syntymään kovassakaan kuormituksessa.

Tapahtumapuiston varsinaiset maanrakennustyöt jatkuivat Porvoon kaupungin toimesta keväällä 2023. Alueen rakentaminen omana työnä on varmistanut sen, että rakennuskustannusten hallinta ja budjetissa pysyminen on ollut helpommin toteutettavissa.

Alkuperäisiä suunnitelmia on vielä tarkasteltu uudelleen ennen rakentamisen aloittamista. Suunnitelmiin tehtiin vielä pieniä muutoksia, kuten nostettiin hieman kentän tasausta parempien peittosyvyyksien sekä kaatojen saavuttamiseksi sekä lisättiin salaojitusten määrää. Alkuperäisen suunnitelman kasvivalintoihin tehtiin myös päivityksiä ennen rakentamisen aloitusta. Aikaisemmin vuonna 2020 rakennetun kennostolla vahvistetun nurmialueen tasausta on nostettu noin 200 mm luonnonsoralla ja kennoston päällä olevaa kasvualustaa vaihdettu hiekkapitoisemmaksi kantavuuden ja läpäisevyyden parantamiseksi. Suunnitelmien läpikäynnin yhteydessä päädyttiin myös tapahtumajärjestäjien pyynnöstä lisäämään alueelle useampia sähköpisteitä, jotta sähkönjakelu olisi mahdollisimman helppoa tapahtumien aikana ja pintavetona kulkevien kaapeleiden suojaustarve olisi mahdollisimman vähäinen.



Kuva 2. Kokkonniemen laskettelukeskuksen pysäköintialueen rakenteen parantaminen

Tapahtumapuiston rakennusalueella ollut lentotuhkaa on kaivettu massanvaihdon yhteydessä kokonaisuudessaan pois. Lentotuhkaa on poistettu alueelta arviolta 1000 m³ ja ne on sijoitettu uudelleen MARA-ilmoitusmenettelyllä Ruiskumestarinkadun rakennekerrosten alapuoliseen täyttöön ja Domargårdin peittoihin. Lentotuhkan uudelleensijoittamisella on ollut merkittävä positiivinen kustannuksellinen vaikutus Tapahtumapuiston rakentamiskustannuksiin (Valkonen 2023).



Kuva 3. Tapahtumapuiston rakennustyömaa

Ensimmäinen tapahtuma järjestetään Kokkonniemen Tapahtumapuistossa heinäkuun 14-15.7.2023.

6 Tulokset

Opinnäytetyössä Moniammatillisen yhteissuunnitteluprosessin kehittäminen pyrittiin hahmottamaan suunnitteluprosessin kulkua Tapahtumapuiston suunnittelussa tapaustutkimuksena.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat:

- Millaiset vaiheet yhteissuunnittelun suunnitteluprosessilla on tässä tapaustutkimuksessa?
- Millaiset sidosryhmät ovat olennaisia tämän tyyppisessä suunnittelukohteessa ja sen vaikutusalueella

Yhteissuunnitteluprosessin vaiheita oli lähtötietojen kerääminen, oikeiden suunnittelua tukevien osallistettavien henkilöiden ja tahojen hahmottaminen, osallistamisen suunnittelu, työpajat, luonnossuunnitelmavaiheet, eri suunnitelmavaiheiden kommentointi, palautteiden kerääminen ja suunnitelman hallinnollinen käsittely.

Tämän tapaustutkimuksen sidosryhmä osoittautui hyvinkin laajaksi. Oleelliset sidosryhmät alueen toimintojen sijoittelun ja vaadittavien infrarakenteiden selvittämisen kannalta olivat erityisesti tapahtuma-alan eri ammattilaiset kuten tapahtumatuottajat, lavarakenteista ja esitystekniikasta vastaavat henkilöt, mutta myös ensiavun ja pelastustoimen edustajat sekä Kokkonniemen laskettelukeskuksen yrittäjä.

Tapahtumapuiston suunnittelun valmistelu käynnistyi suhteellisen nopealla aikataululla loppukesästä 2019. Suunnittelun aloittamisen taustalla oli tarve saada Porvooseen riittävän suuri alue, joka mahdollistaisi suurempienkin tapahtumien järjestämisen ja Tapahtumapuiston alue haluttiin tässä vaiheessa nopeasti toteutukseen. Varsinainen osallistavan suunnitteluvaiheen toteutus tapahtui syksyllä 2019 ja Tapahtumapuiston rakentaminen oli tarkoitus aloittaa jo heti seuraavana keväänä 2020. Suunnittelun valmisteluvaiheessa Kuntatekniikan mittausryhmä keräsi alueelta tarvittavat maastomallitiedot olemassa olevista ojista sekä maanpinnasta ja perehdyin suunnittelijana alueen asemakaavaan ja siinä asetettuihin suunnittelun tavoitteisiin.

Suunnittelun valmisteluvaiheessa havaittiin, että Tapahtumapuisto liittyy toteutettuna alueena useiden kaupungin omien eri yksiköiden toimintaan, mutta myös yksityisen sektorin ja eri alan yrittäjien liiketoimintaa. Tämän havainnon vuoksi katsottiin parhaaksi toteuttaa suunnitteluprojekti niin, että suunnitteluun osallistetaan mahdollisimman laajasti sekä kaupungin omien eri yksiköiden edustajia, että tapahtuma-alan ammattilaisia ja yrittäjiä.

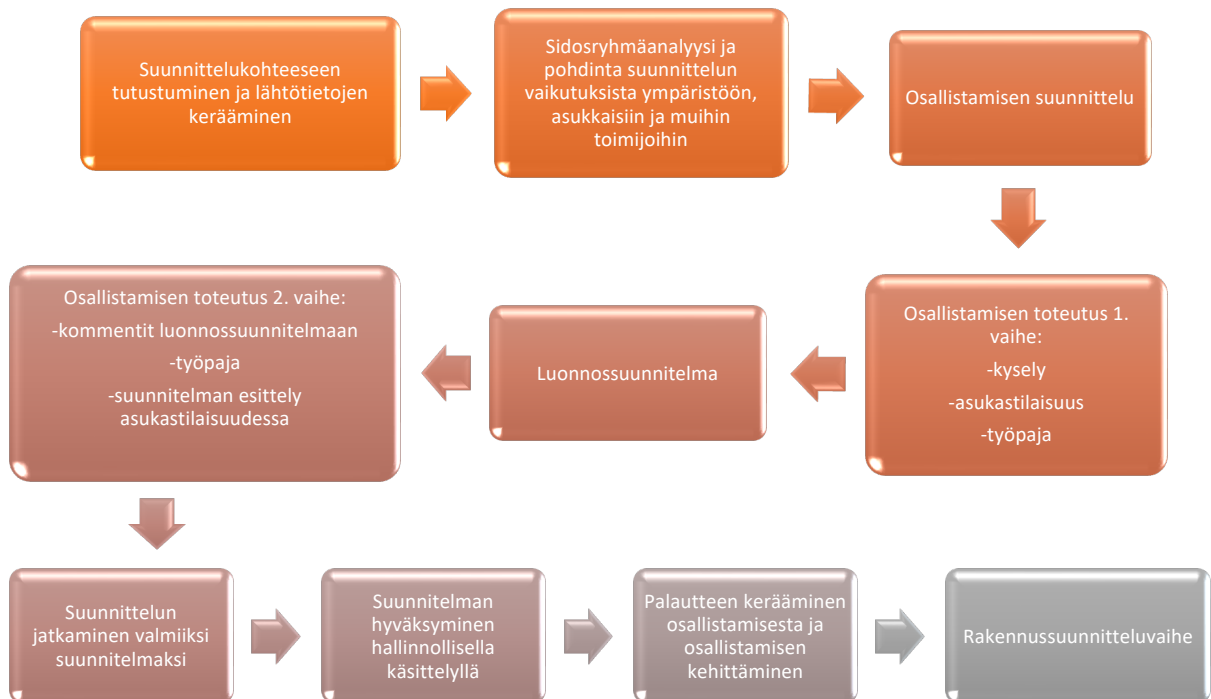
Suunnitteluun varattu aikataulu oli kokonaisuuden laajuuteen nähden aika rajallinen ja yritin kirjallisuuden ja muiden lähteiden avulla löytää sopivia työkaluja osallistavan

suunnitteluprojektin toteuttamiseen. Suunnittelun yksikössämme ei ollut olemassa mitään valmista tai selkeää toimintamallia tai prosessikaaviota laajemman osallistavan suunnitteluprojektin toteutukseen, vaikka osallistamista suppeammassa mittakaavassa kyllä tehtiin suunnitteluhankkeiden yhteydessä.

Suunnitteluun osallistettavia sidosryhmiä alettiin hahmottamaan tekemällä sidosryhmäanalyysi ja sitä kautta löydettiin oikeat henkilöt ja tahot, joita olisi hyvä osallistaa Tapahtumapuiston suunnitteluprosessiin hyvän, toimivan ja infrarakenteiltaan riittävän suunnitelman aikaansaamiseksi. Minulla oli itsellä hyviä kontakteja ääni- ja valotekniikoihin, ja sitä kautta sain hyviä ehdotuksia paikallisista tapahtuma-alalla työskentelevistä henkilöistä ja yrityksistä, joita olisi suositeltavaa kysyä mukaan Tapahtumapuiston suunnitteluprojektiin. Yhteydenottojen myötä sain uusia ehdotuksia tahoista, joita kannattaisi osallistaa alueen suunnitteluun. Tapahtumapuiston suunnitteluun osallistettava moniammatillinen asiantuntijaryhmä saatiin muodostettua suorien yhteydenottojen kautta ja ensimmäinen suunnittelupalaveri sovittiin syksyille 2019.

Ensimmäisessä suunnittelupalaverissa sain kerättyä hyvin suunnittelun lähtötietoja ensimmäistä luonnosta varten liittyen eri toimintojen sijoitteluun alueella, toimivien tapahtumien järjestämiseen vaadittaviin teknisiin tarpeisiin, kulkuyhteyksiin ja pintamateriaaleihin. Eri luonnosversioiden avulla sidosryhmä pystyi havainnoimaan paremmin alueen toimintojen sijoittelun toimivuutta ja suunnitteluratkaisut kehittyivät prosessin aikana. Alueen hyväksytty suunnitelma poikkeaa huomattavasti ensimmäisestä luonnosversiosta.

Tapahtumapuiston osallistava suunnitteluprosessi toteutettiin kuitenkin hyvin nopealla aikataululla ja tämän takia osallistamisen toteutustapaa ei ehditty suunnitella riittävästi ja osallistamisen käytännöt muodostuivat osittain suunnitteluprosessin aikana. Kattavammalla osallistamisen käytäntöjen ennakkosuunnittelulla tai valmiilla osallistavan suunnittelun toimintamallilla työpajojen toteutus olisi voinut olla paremmin hallittu ja johdonmukaisempi kokonaisuus työpajoihin osallistuneille.



Kuvio 18. Prosessikaavio osallistamisesta yhteissuunnittelussa

Kokonaisuudessaan Tapahtumapuiston suunnittelun toteuttaminen osallistavana moniammatillisena suunnitteluprosessina oli kuitenkin onnistunut ja suunnittelun lopputuloksesta tuli yrittäjien ja tapahtuma-alan toimijoilta saadun palautteen perusteella hyvä ja yhteissuunnittelun koettiin vaikuttavan positiivisesti tapahtumien järjestämisen edellytyksiin alueella ja syventäneen suunnitteluun osallistuneiden käsitystä kunta-alan infran suunnittelutyöstä. Palautteiden perusteella yrittäjät kokivat Tapahtumapuiston suunnitteluprosessiin osallistamisen myös myönteisenä kokemuksena Porvoon kaupungin ja yrittäjien välisessä yhteistyössä kaupungin kehittämisen ja yrittämisen edellytysten näkökulmasta katsottuna. Palautteiden perusteella suunnitteluprosessiin osallistuminen syvensi myös kaupungin eri yksiköiden käsitystä Porvoon kaupungin Kuntatekniikassa tehtävästä työstä.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Kunnallisen infrarakenteiden suunnittelun prosessi on usein henkilöstöressurssien vähyyden ja tiukkojen aikataulujen puolesta kaavamainen prosessi, joka juoksutetaan läpi, niin että maankäyttö- ja rakennusasetuksen määrittämät pakolliset kuntalaisten kuulemisen velvoitteet täyttyvät. Vuosittaisten talousarvioiden ohjaama suunnittelun ja rakentamisen vuosikello voi olla aikajanan puolesta usein niin tiukka, että kohteiden suunnittelu ja rakentamisen aloittaminen ajoittuu samalle talousarviovuodelle. Näin tiivis aikataulut ei mahdollista kaupunkiympäristön jatkuvaa kehitystyötä vuorovaikutteisesti kuntalaisten kanssa ja osallistamisen menetelmiä hyödyntäen. Jo kaavoitusvaiheen käynnistyessä pitäisi huomioida, että kaavan lainvoimaisuuden jälkeen on käytettävissä riittävästi resursseja ja aikaa asemakaavoitettujen alueiden katujen, puistojen ja yleisten alueiden suunnitteluun sekä rakentamisen käynnistämisen prosessiin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suunnittelu ja rakentaminen tulee ajoittaa eri talousarviovuosille vähintään niin, että yhtenä vuonna suunnitellaan ja seuraavana rakennetaan. Laaja-alaisemmat suunnittelukohteet vaativat vielä enemmän aikaa, jopa useampia vuosia suunnittelun ja rakentamisen välille, jotta suunnitteluvaiheessa olisi mahdollista osallistaa käyttäjiä riittävällä laajuudella suunnitteluprosessiin.

Kun suunnitteluprosessin toteutetaan osallistamisen menetelmiä hyödyntämällä, voidaan asukkaat ja sidosryhmät sitouttaa paremmin suunnittelukohteen lopputulokseen. Kun asukkailla ja muilla suunnittelukohteen vaikutuspiirissä olevilla tahoilla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön, voidaan ihanteellisessa tapauksessa välttyä turhilta valituskierteiltä ja uusi tai uudistettava ympäristö vastaa paremmin käyttäjiensä tarpeita.

Tapahtumapuiston moniammatillinen yhteissuunnitteluprosessi onnistui kokonaisuutena hyvin ja saatu palaute oli positiivista. Suunnittelun osallistamisen työpajat olivat toteutukseltaan kuitenkin mielestäni ehkä hieman turhan vapaamuotoisia ja spontaaneja. Tämä johtui siitä, että kohteen suunnittelu lähti niin nopeasti liikkeelle ja suunnitteluun varattu aika oli kohtalaisen lyhyt. Minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta vastaavien suunnitteluprojektien vetämisestä ja olisin tarvinnut enemmän aikaa osallistamisen menetelmiin perehtymiseen. Kattavampi perehtyminen menetelmiin olisi helpottanut työpajojen sisällön järjestelmällisempää suunnittelua ja työpajat olisivat voineet olla toteutukseltaan hallitumpia ja paremmin ohjattuja. Ehkä työpajoissa olisi myös ollut hyödyllistä, jos joku olisi toiminut keskustelujen aikana fasilitaattorin roolissa ja johtanut määrätietoisemmin keskustelua. Nyt työpajat olivat toteutukseltaan avointa ja vapaata ajatusten heittelyä ja esitettyjä näkemyksiä mm. toimintojen sijoittelusta alueelle luonnosteltiin nopeasti karttapohjille. Tapahtumapuiston työpajoissa mukana olleet henkilöt olivat kuitenkin pääasiallisesti työnsä ja ammattiensa puolesta tottuneet luovaan työskentelyyn, joten tämän joukon kanssa vapaa luonnostelu

karttapohjille onnistui suhteellisen helposti. Jos suunnitteluun osallistettava ryhmä olisi ollut tyypiltään toisenlainen olisi näin vapaamuotoinen työpajatyöskentely voinut olla hyvinkin haasteellista eikä kunnollista tulosta olisi välttämättä saavutettu. Esimerkiksi jonkin asuinalueen asukkaille suunnattu osallistamisen työpaja pitäisi olla mielestäni huomattavasti selkeämmin suunniteltu ja ohjattu, jotta kynnyks luonnosten tuottamiselle ei olisi liian korkea. Ehkä asukastosallistamisen työpajassa voisi olla karttapohja ja esimerkiksi valmiita symboleita, joita sijoitetaan karttapohjalle. Silloin kenenkään ei tarvitsisi itse piirtää mitään ja samoilla symboleilla samalle karttapohjalle tuotetut kuvat olisivat keskenään helpommin vertailtavissa ja analysoitavissa. Tämän tueksi voisi vielä liittää kyselylomakkeen, joka voisi helpottaa hahmottamaan asukkaiden toiveita asuinalueensa suunnittelun sisältöön ja linjauksiin.

Tapahtumapuiston rakentaminen aloitettiin keväällä 2020. Ensimmäisessä vaiheessa rakennettiin hulevesiuoma, puistokäytäviä ja geokennostolla vahvistettu nurmialue. Sen jälkeen rakennustyöt pysähtyivät ja jatkuivat vasta 2022 stabiloitavien alueiden pilaristabiloinnilla. Varsinaiset kentän rakennustyöt aloitettiin keväällä 2023 ja ensimmäinen tapahtuma alueella järjestetään elokuussa 2023. Alkuperäiseen suunnitelmaan lisättiin mm. vielä sähköjakelupisteitä, vaikka sähkötarpeiden riittävydestä käytiin useita keskusteluja jo suunnitteluprosessin aikana. Jostain syystä useista sähkötarpeisiin liittyvistä keskusteluista huolimatta tarvittavista sähköpisteiden määrästä ei saatu riittävästi tietoa suunnittelun aikana. Tärkeintä kuitenkin alueen toiminnallisuuden kannalta on, että rakennussuunnitelmaan saatiin lisättyä riittävästi sähköpisteitä ennen rakentamisen aloittamista.

Suurimmaksi puutteeksi alueen toteutuksessa jää mielestäni se, että alueelle jätettiin suunnittelematta ja toteuttamatta jäteveden liityntäpiste, joka olisi ollut yhdistettävissä hyvinkin läheltä uuden Kokonniemen tien rakentumisen myötä. Uuden Kokonniementien alle rakentuu myös jäteveden infra palvelemaan kaavoitettua kerrostalokorttelien aluetta. Tapahtumajärjestäjät toivat selkeästi esille osallistavan suunnitteluprosessin aikana, että vesihuollolla ja jäteveden liityntäpisteellä on merkittävä helpottava ja myös kustannuksellinen vaikutus tapahtumien järjestelyihin. Vedellä ja viemäröinnillä varustetut saniteetitilat ovat tapahtumakävijöiden kannalta huomattavasti miellyttävämmät käyttää kuin se, että käymälät on toteutettu Bajama-ratkaisulla. Voi olla hyvin mahdollista, että jätevesiviemäröinnin järjestäminen alueelle tulee eteen vielä myöhemmin, jos tapahtumien järjestäminen alueella on aktiivista ja lisääntyy vuosien kuluessa.

Opinnäytetyön suunnitteluprosessin ratkaisujen onnistumisen arvioinnin kannalta olisi ollut ihanteellisempaa, jos alue olisi rakentunut nopeammin ja opinnäytetyön sisältöön olisi saatu kerättyä myös tutkimusaineistoa alueen käytännön toimivuudesta ja tapahtumajärjestäjien

haastatteluja ensimmäisten tapahtumien toteutusten jälkeen. Toisaalta tässä aiheessa olisi myös erinomainen tutkimuskohde seuraavan opinnäytetyön aiheeksi. Opinnäytetyössä voisi tutkia eri tapahtumien järjestelyjä, toimintojen sijoittelua ja tapahtumien aikaisten liikennejärjestelyjen toimivuutta mm. pelastuslaitoksen ja ensiavun näkökulmasta sekä tapahtumakävijöiden ja tapahtumajärjestäjien näkökulmasta tarkasteltuna. Opinnäytetyössä voitaisiin myös tutkia, onko Tapahtumapuiston suunnitteluun osallistamisella ollut positiivista vaikutusta tapahtumien järjestelyjen kustannuksiin, kun alueen toimintojen sijoittelut ja infra on pääasiassa suunniteltu ja toteutettu käytettävissä olevan tilan ja suunnitteluun osallistuneiden tapahtuma-alan ammattilaisten toiveiden mukaisesti.

Lähteet

Alasuutari, P. 2019. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere. Vastapaino.

Jokinen, M. 2020. Korona ei ole pysäyttänyt osallistuvan budjetoinnin hankkeita: ”osbu katsoo tulevaisuuteen”. Kuntalehti. Viitattu 23.2.2021. Saatavissa <https://kuntalehti.fi/uutiset/talous/korona-ei-ole-pysayttanyt-kuntien-osallistuvan-budjetoinnin-hankkeita-osbu-katsoo-tulevaisuuteen/>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2012. SDT – Palvelumuotoilun Työkalupakki. Viitattu 24.3.2021. Saatavissa www.sdt.fi

Jäppinen, T. & Mattelmäki, T. Design Helsinki Viitattu 24.3.2021. Saatavissa <https://www.hel.fi/designhelsinki/fi/muotoilu-kaupunki/muotoilutarinat/keskustakirjasto/osallistava-suunnittelu>

Jäppinen, T. & Nieminen, V. 2014. Kuntalaiset keskiöön. Kuntaliitto. Viitattu 5.4.2021. Saatavissa <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2014/1642-kuntalaiset-keskioon>

Kotkan kaupunki. 2020. Meiän Kotka- sinun vuorosi päättää! Viitattu 2.4.2023. Saatavissa <https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/meian-kotka-sinun-vuorosi-paattaa/>

Kuntalaki 2015/410 22§.

Lahden kaupunki. 2023. Kaupungin hallituksessa esillä luontoposiitivisuus ja eurooppalaisten kaupunkien verkostohanke. Viitattu 22.5.2023. Saatavissa <https://www.lahti.fi/uutiset/kaupunginhallituksessa-esilla-luontoposiitivisuus-ja-eurooppalaisten-kaupunkien-verkostohanke/>

Löytönen, E. 2015. Asemakaava 498 Länsiranta, Kulttuurin ja vapaa-ajan ranta kaavaselostus. Porvoon kaupunki. Viitattu 25.3.2021. Saatavissa <https://www.porvoo.fi/498-lansiranta-kulttuurin-ja-vapaa-ajan-ranta>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132, 62 §.

Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999/895, 43 §.

Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999/895, 46 §.

Marttinen, V. 2020. Kaupunki antoi miljoonia, helsinkiläiset halusivat futiskentän ja kauramaitoa- osallistuva budjetointi toi kaupunkeihin myös saunavihtoja ja roskiksia. Yle uutiset. Viitattu 25.3.2021. Saatavissa <https://yle.fi/uutiset/3-11520927>

Nivala, E. 2021. Osallisuuden moninaisuus. Viitattu 2.4.2023 Saatavissa: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuuden-moninaisuus/>

Oma Stadi, 2021. Osallistava budjetointi. Helsingin kaupunki. Viitattu 23.2.2021 Saatavissa <https://omastadi.hel.fi/pages>

Ramboll Oy, 2021. Länsiranta, tapahtumakenttä, Esiselvitys lentotuhkan MARA-kelpoisuudesta ja geoteknisistä ominaisuuksista. Porvoon kaupunki. Ei saatavilla.

Suomen ympäristökeskus Syke, 2022. Ilmoitus jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa. Viitattu 2.4.2023 Saatavissa <https://www.ymparisto.fi/fi/luvat-ja-veloitteet/ysl-in-ker-taluonteiset-ilmoitusmenettelyt/jatteiden-hyodyntaminen-maarakentamisessa>

Valkonen, J. Rakennuttajakonsultin haastattelu 5.5.2023

Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa 843/217, 3 §.

Wsp Finland. Vuorovaikutus ja osallistava suunnittelu. Viitattu 23.2.2021 Saatavissa <https://www.wsp.com/fi-FI/palvelut/vuorovaikutus-ja-osallistava-suunnittelu>

Liite 1. Tapahtumapuiston suunnitelmaselostus



KUNTATEKNIikka

12.11.2019

1

VIHERALUEEN SUUNNITELMASELOSTUS **Länsirannan tapahtumakenttä**

1. Suunnittelukohde ja nykytilanne

Viheralueen suunnitelmaehdotus käsittää Kokonmäen laskettelukeskuksen yhteyteen rakennettavan Länsirannan tapahtumakentän suunnitelman, puistokäytävyyhteyden rakentamisen Kokonniementieltä laskettelukeskuksen puistokäytävälle sekä alueen hulevesien käsittelyyn liittyvien ojien laajentamisen hulevesiuomiksi. Suunnitelmassa esitetyn tapahtumakentän kohdalla sijaitsee tällä hetkellä osa laskettelukeskuksen pysäköintialueesta.

2. Suunnittelutyön tausta ja suunnitteluprosessi

Tapahtumakentän suunnitelma liittyy Länsirannan kulttuurin ja vapaa-ajanranta-kaavan vaiheittaiseen toteuttamiseen. Tapahtumakentän alueen ja rakenteiden tarkoitus on mahdollistaa niin suurten kuin pientenkin tapahtumien järjestämisen kävelymatkan päässä Porvoon keskustan alueelta.

Tapahtumakentän suunnittelutyö on tehty yhteistyönä sidosryhmän kanssa. Suunnittelutyöhön osallistettu sidosryhmän koostui laaja-alaisesta tapahtumatuotannon- ja palvelujen ammattilaisista sekä valo- ja äänitekniikoista. Sidosryhmätyöskentelyn avulla pyrittiin löytämään raamit toimivalle tapahtumakentälle ja alueen teknisille vaatimuksille.

Tapahtumakentän sijoittelusta alueella tehtiin melumallinnus Broadway Finland Oy:n toimesta, jolla kartoitettiin meluhäiriön minimoimisen kannalta paras mahdollinen sijainti alueelta.

3. Kuivatus, valaistus, pintamateriaalit, varusteet ja viheralueet

Tapahtumakentän alue sijaitsee savikolla, jossa saven syvyys vaihtelee 7-20 metriin. Asfaltoitavan ja tapahtumien aikaisille lavarakenteille varatun alueen kantavuutta on lisättävä pohjanvahvistuksella tai muulla kantavuutta ja painumista estävällä rakenteella (rakennussuunnitelmavaihe).

Tapahtumakenttä ja Kokonmäen pysäköintialue on muilta osin salaojitettua sorakenttää. Laskettelurinteen alaosaan sijoitetaan salaojitettu, kulutusta kestävä ja nurmikennostolla vahvistettu nurmialue. Tapahtumakentän yhteyteen rakennettavalle puistokäytävälle voidaan sijoittaa muutama roska-astia.

Tapahtumakentän välittömässä läheisyydessä oleva nykyinen oja laajennetaan hulevesiuomaksi. Uoman vedenvirtausta hidastetaan uomalinjan mutkittelevuudella sekä kevyesti padottavilla kivikoilla.

Viheralueet toteutetaan kaavaohjeiden mukaisesti luonnonmukaisina viheralueina. Alueelle istutetaan nykyistä kasvillisuutta mukailien pääasiassa tervaleppiä ja koivuja. Aluskasvillisuudeksi kylvetään niittykasvillisuutta.

Puistokäytävät ja tapahtumakenttä valaistetaan erikseen laadittavan Porvoon Sähköverkko Oy:n valaistussuunnitelman mukaan.

Liite 2. Tapahtumapuiston suunnitelma

